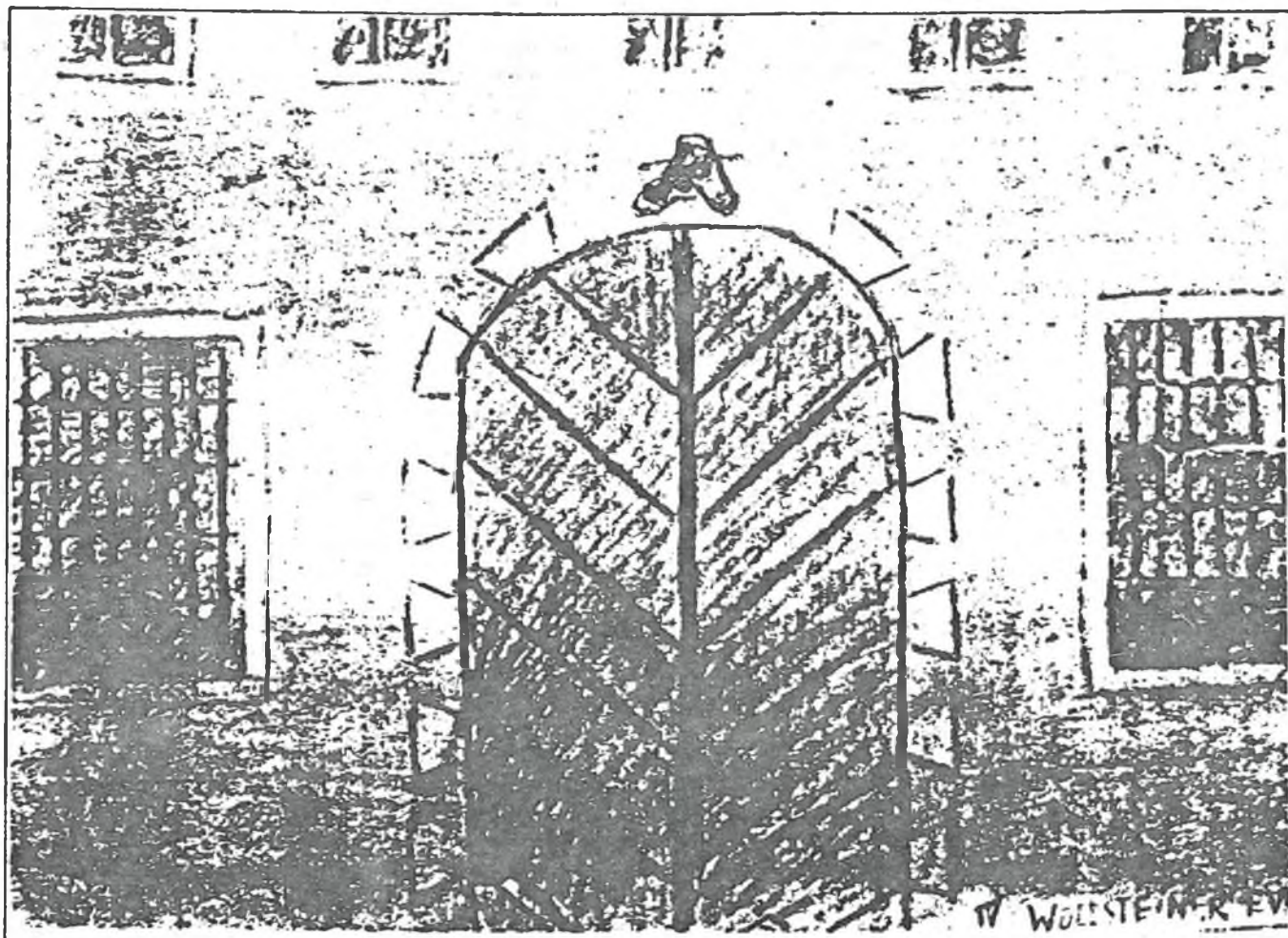

informační servis 47

CENA 2 Kčs

NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO 12.-19.2.1990

Kresba z Terezína k článku Muzeum vyhynulé rasy

Eva Wollsteinerová (24. 1. 1931—23. 10. 1944, Osvětim)

**v listě: Kdyby aspoň mlčeli! • Naděje pro Tibet, naděje pro Čínu
• V Lipsku pouze neonacisté? • Nezakrytý rasismus • Muzeum
vyhynulé rasy • Problémy s Rudou armádou • K-231 • atd...**

NEBEZPEČNÝ HAZARD S DŮVĚROU

OF = očekávám funkci. Vůp této hyperboly poněkud bledne, uvědomíme-li si, co časté personální změny v koordinačním centru Občanského fóra vlastně znamenají. Stáváme se více či méně pasivními pozorovateli neochopitelně hazardní hry jedné z "rozhodujících politických sil". Těžko si lze představit organizaci, hnutí, seskupení, politickou sílu či stranu, která by si dovolila několik měsíců před volbami neustále měnit své vedení podobně, jako to činí Občanské fórum.

Koordinační centrum, vrcholná struktura Občanského fóra, nebylo demokraticky zvoleno. Sestává z lidí, kterým byla dána jejich bezprostředním okolím důvěra, z vyhraněných osobností, u nichž byl předpoklad, že zaručí kontinuitu základních ideí Občanského

fóra a budou sžít kredit získaný po 17. listopadu. Přes veškerou kritiku byly koordinační centrum, rada i sněm Občanského fóra uznány i širokou veřejností jako reprezentace občanů hlásících se k principům svobody a demokracie. Kdo pracuje na základě důvěry, má nezměnně větší odpovědnost než kdokoli jiný.

Neustálé střídání mluvčích Občanského fóra, nedávný odchod P. Pitharta do české vlády a další očekávané změny v KCOF o odpovědnosti však příliš nesvědčí. Zvláště v době, kdy Občanské fórum není již jen platformou pro dialog demokraticky smýšlejících občanů a garantem svobodných voleb, ale kdy vstoupilo do předvolebního boje s jednou

kandidátkou jako nepřítel jasně formulovaná nekomunistická a protitotalitní koalice.

Sám P.Pithart hovořil mnohokrát v televizi k zásadním liniím politiky Občanského fóra, přesvědčivě vymezujícím cestu od totality k demokratické společnosti. Jindy slyšel trávu růst v zemi, kde komunisté pokáceli všechno, co jim přišlo pod ruku, a třísky rozmítali do všech stran, v zemi, kde dodnes generální tajemník ÚV KSČ a stranický tisk Rudé právo neomaléně brousí halapartny k závěrečné holoseči. Bylo to možná krátkozraké. Za svá vystoupení, ať už byla jakákoli, byl P.Pithart odpovědný těm, kteří ho s důvěrou akceptovali. Něco se mu povedlo, něco méně. Ale důvěru nelze odevzdat jako klíče od prázdné.

Dnes je polovina členů KCOF v parlamentu, který podle předchozích dohod musí rychle odsouhlasit, co se rozhodne u "kulatých stolů rozhodujících politických sil", další lidé jsou ve vládě nebo v jiných úřadech.

Situace není nejlepší: podle průzkumu veřejného mínění podporuje Občanské fórum asi 30% občanů. Počáteční euforie z prvního,

nikoli však definitivního vítězství pomalu opadá. Venkov je zatím v zajetí bývalých mafii, ať už dnes fungují pod jakýmkoli praporem, a venkovští lidé, léta vyhánění z veřejného života do "soukromé" ekonomické sféry, vůbec nevědí, co mají dělat.

Informační servis nekritizoval Občanské fórum proto, aby lacině získal senzační články, nýbrž proto, aby neustále nastavoval Občanskému fóru kritické zrcadlo jako určitou formu korektivu jeho činnosti. Kritika se zcela minula účinkem.

Petr Pithart se mohl stát předsedou české i federální vlády z titulu vyhraných voleb. V době, kdy není zcela vyloučené, že se nebude opakovat model komunistického puče z roku 1948, dal přednost vrabci v hrsti před holubem na střeše. Alespoň pro nezasvěcené to tak vypadá. Otázka zní, zda po volbách ještě nějaký vrabec a holubi vůbec budou a jestli trámy krovů střech nebudou sloužit starým kačím jako vhodný úchyt pro nové oprátky. Možná však, že slyším pouze trávu růst.

-rn-

KDYBY ASPOŇ MLČELI!

"Senzae se nekonala", jmenoval se článek v Rudém právu - ze 6.února, a myslím, že to je ta pravá ukázka jakoby z evropské kultury vytrženého komunistického myšlení. Nevidím totiž - a každý normální člověk jistě také ne - žádnou senzacnost v hledání místa posledního odpočinku stovek umučených československých občanů v 50. letech. Navíc si redaktoři z RP asi neuvědomují, že jsou členy té samé strany, která ta zvěrstva napáchala a která dodnes nepovažuje za nutné komunistické zločince z té doby odsoudit. "Na hřbitově v Dáblicích 'tajné pohřebiště' nebylo," s přehledem konstatuje RP a dovozuje to tím, že se to na hřbitově v Dáblicích dozvěděl zpravodaj ČTK. Tento hřbitov prý sloužil "od svého založení jako uložení Pražanů, kteří zesnuli zcela opuštěni".

Zajímalo by mě, jak se do hromadných hrobů pochovávali ti, kteří nikoho neměli. Bud' umírali jako na běžícím pásu, nebo byl hrob několik měsíců otevřen, než se zaplnil rakvemi.

9.února v článku "Svědectví pracovníka pohřební služby" dává RP celé věci korunu: "Aniž bychom se chtěli dotknout citu pozůstalých, je pravdou, že tyto desky sem zasadili v domnění, že jsou tu jejich rodinní příslušníci uloženi. V zájmu plné pravdy dlužno dodat, že to byly jen domněnky."

Zde opravdu nejde o nějaké dotčené city, ale přímo o výsměch - žádné hroby neexistují, žádní popravení ani umučené nebyli, KSČ nikdy nic podobného nedělala, a kdo si to myslí, ten je bloud.

RP prohlašuje: "Žádné zápisy o podobných pohřbech neexistují. Pohřební služba hl.m. Prahy ve svých matrikách nic takového nemá (Naráží snad RP na podivné shořelý archiv dáblického hřbitova začátkem sedmdesátých let? - pozn.aut.) Nikdo o tom neví, nic takového se neobjevilo ani v ústním podání."

Zde by mě rovněž zajímalo, jak si tedy autor dotyčného článku vysvětluje, že zrovna na dáblickém hřbitově se sešly náhrobky zemřelých nebo popravených v pankrácké věznici v 50.letech, když nic takového neexistuje? Snad nějakou kolektivní sugescí?

Nechme však Rudé právo Rudým právem a podívejme se na ty neexistující zápisy a svědectví.

Paní Marie Štěrbová, odsouzená začátkem 50.let ve skupině národních socialistů, zemřela 17.12.1951 ve věznici na Pankráci. V úřední listině matričního úřadu na Praze 4 je v kolonce 'místo a datum pohřbu' u paní Štěrbové uvedeno: Praha 8-Dáblice, 3.1.1952 - do společného hrobu na hřbitově v Dáblicích. (Dcera paní Štěrbové zjistila v 60.letech na pohřební správě v Dáblicích přesné místo hromadného hrobu, ve kterém byli včetně mamičky pochováni samí poliučení vězňi.)

Před sebou mám fakturu z pohřebního ústavu s datem úmrtí René Černého, majora generálního štábu - 23.květen 1950. R.Černý byl v tento den popraven spolu se svým spoluvězněm Stanislavem Brojem (nar.28.9.1901), poslancem Lidové strany (případ tzv.Borské vzpoury). Na hřbitově v Dáblicích je náhrobní kámen se jménem S.Broje a s datem úmrtí 23.květen 1950.

Paní Anna Musilová z Pelhřimova po léta navštěvuje na dáblickém hřbitově hrob svého bratra Josefa Frice (nar.28.9.1901), popraveného 23.5.1950. V Dáblicích má náhrobní kámen.

Paní Mašínové bylo oznámeno, že její matka (za války byla vězněna i s Miladou Horákovou) zemřela ve vězení a že ostatky jí vydány nebudou. Paní Mašínová však po ostatcích své matky začala pátrat sama. Dlouho nemohla nic zjistit, až v úřadovně ministerstva vnitra v Hyberské ulici se dozvěděla, že její matka byla pohřbena do společného hrobu v Dáblicích. Místo hrobu jí však nesdělili. To se dozvěděla až od správce hřbitova, který jí ukázal plánec pohřebiště. (Zřejmě ze stejného zdroje zjistila přesné místo hrobu své matky i paní Štěrbová - tento archiv shořel počátkem 70.let). V šachtách se pohřbívalo v osmi vřstvách. Paní Mašínová byla pohřbena v té nehlubší. Na hromadném hrobě je náhrobní deska Petřicka Baumruka. Jeho životní data jsou 29.6.-1.7.1956. Paní Zdena Mašínová zemřela na Pankráci 20.6.1956.

I přes nevoli Rudého práva zůstane hřbitov v Dáblicích trvalou připomínkou zločinů a praktik Komunistické strany Československa.

-pp-

Č E Š T Í U M Ě L C I W R O C L A W 89

VÝSTAVA, KTERÁ NIKDY NEDOŠLA NA MÍSTO URČENÍ

zahájení: 14.2.90 v 17.00 GALERIE MLADÝCH, Vodičkova 10, Praha 1

ROZMOTÁME TO KLUBKO?

Ministr Sacher dal 1.2.1990 zrušit zbývající složky StB, zabezpečit kanceláře a odebrat příslušníkům zrušených složek průkazy a zbraně. Ten samý den začala vznikat nová struktura bezpečnostního aparátu, kterou tvoří čs. zpravodajská služba, úřad pro ochranu ústavy a demokracie, správa pro ochranu ústavních činitelů, úřad pro vyšetřování, úřad pro cizineckou agendu, úřad pro správní službu a útvar rychlého nasazení. Co nám to však přináší, jakým způsobem se bude nový aparát tvořit a kdo ho bude tvořit, o tom se nehovoří. Není dokonce dosud nic známo ani o staré struktuře SNB a už vůbec nic o struktuře StB a jejím případném propojení s KSČ a jinými organizacemi. Mám dojem, že sama komunistická strana už měla dávno přijít s odhačováním spojení, pokud (jak tvrdí) se chce vymanit z deformací minulosti. Měla by zveřejnit svůj podíl na práci StB. Pokud to neprovede, nikdo jí nebude věřit, že myslí svá prohlášení vážně.

Neboť o velmi těsném spojení těchto složek dnes málokdo pochybuje. Myslím, že v současné době nedokáže říci ani ministr Sacher, nakolik dosud pracují někteří příslušníci StB pod vedením KSČ. Státní bezpečnost byla využívána k prověřování nových funkcionářů komunistického aparátu, v okamžiku rozkazu se dávaly do pohybu stovky příslušníků, aby přinášely informace. Dnes se dají pochopit slova federálního ministra o jisté nekompetentnosti republikových ministrů a jednotlivých náčelníků, protože MV pravděpodobně řídila KSČ. Není vyloučeno, že skutečným šéfem ministerstva vnitra byl předseda Hlavního výboru KSČ FMV, člověk řízený přímo z ÚV KSČ. Státní funkce byly formální. Hovořilo se o dvou jménech, Hegenbart z ÚV a Jandajsek z FMV. Tyto informace by měla prošetřit vznikající prověřková komise, protože toto spojení není zatím ujasněné.

Státní bezpečnost byla rozlezlá téměř všude. Od Správy diplomatického sboru, přes ministerstva, národní výbory. Všude měla své lidi. Mluví se o důchodcích (neboli "dědkostrojích"), kteří fungovali ve správách budov, hotelech, důležitých úřadech; jejich počet se odhaduje na několik desítek tisíc lidí. Je pravda, že zrušením StB se do jisté míry přerušila některá spojení, nicméně to neznamená zmizení těchto složek. Příslušníci StB se snaží pomocí svých komunistických přátel pronikat do jiných struktur, dokonce i do veřejné bezpečnosti, potravinářského průmyslu nebo podniků zahraničního obchodu. Dostali jsme zprávy o provokacích, umělém zvyšování trestné činnosti organizovaném příslušníky StB. Do zrušení Státní bezpečnosti probíhalo neoficiálně sledování některých osob z OF a nezávislých struktur, odposlouchávaly se telefony. Akce se konaly na popud velitelů, kteří tak zneužívali své pravomoci. Ve sboru pracovali fanatici s velice záporným vztahem ke změnám v naší zemi. Podle nám dostupných zpráv už nejsou tak silní, aby provedli převrat, ale existují, vědí o sobě, a navíc nikdo zatím nepopřel jejich kontakty na dosud existující organizaci KSČ. A kolem KSČ je ticho. Říká se, že Adamec byl Štrougalův kůň. A Štrougal v podstatě vybudoval StB k její dnešní podobě. Víme, jakou roli v tom hrál Adamec? Jakou roli hraje dnes? Nechceme nikoho denuncovat, ale tohle klubko se rozmotává příliš pomalu.

Po 18. listopadu začali odcházet někteří příslušníci FMV do výslužby. Údajně s úkolem vytvářet ilegální struktury, které by se v budoucnosti napojily na struktury oficiální. Opět - zrušením StB byla spojení přetřhána nebo aspoň narušena. Na Orlíku prý existuje pod pláštěm nějaké západní firmy skutečné vedení těchto ilegálních struktur. Tyto informace se nám však nepodařilo prověřit.

Je pochopitelné, že StB pracovala společně s KGB. Nakonec tato sovětská organizace stála u jejího zrodu a první učitelé pocházeli ze SSSR. Tato spolupráce je údajně od začátku roku 1990 ochromena také zásluhou sovětské strany, která si v dnešní politické situaci netroufá riskovat skandál. Nicméně sovětské příslušníky pracovali v aparátu StB pro KGB. Tito důstojníci, ovládající dokonale jazyk, vystupovali jako zaměstnanci StB, a ani jejich čeští spolupracovníci netušili, jaká je skutečnost. Sovětské centrum sídlilo v Milovicích. Nakolik je tento problém uvnitř našeho bezpečnostního aparátu vyřešen, si netroufám odhadnout.

Další spleť záležitostí je velký areál blízko Loretského náměstí, zařízení na odposlech telefonů a zároveň jako kontrola a ochrana proti odposlechu vládních a jinak důležitých telefonů. Toto středisko, které by mělo naší republice odvádět především obranné služby, musí být obsazeno spolehlivými lidmi, profesionály rozhodně nespokojenými s minulým režimem. 25.1.1990 nám dal ministr Sacher informaci, že odposlech neexistuje. Ale neoficiálně byl používán dál, minimálně do 1.2.1990.

Hovoří se o podzemních garážích v Dejvicích, oficiálně patřících Klenotům, ve skutečnosti využívaných bývalou StB. Hovoří se o dvojítech stěnách v Paláci kultury, o budovách, v nichž se po rozpuštění scházejí příslušníci bývalých složek StB.

Dosud se ještě nikdo neodpovídal z rozšiřování provokačních a často velmi sprostých letáků po celé republice, plakátů velice výmluvně zdůrazňujících, jaký vývoj si přejí jejich tvůrci. Dodnes to nikdo nevyšetřoval. Dostali jsme zprávy, že se tyto plakáty tiskly nejdříve v RP, později v tiskárně VŠ SNB, a že byly ze Smíchova rozvázeny do celé republiky. K jejich rozvozu byli nuceni i uniformovaní příslušníci, mnoho z nich však odmítalo. Kdo řídil tyto akce? Najít organizátory by znamenalo najít skutečné zastánce stalinistického vývoje.

Existuje tedy pěkná hromada nezodpovězených otázek. Otázek, na které se odpovědi hledají velmi líknavě. Odpovědnost za minulou dobu nesou všichni. Tedy i členové justice, kteří se dopouštěli malých nečestností nebo mlčeli pro klid rodiny a svůj vlastní. To je jeden z důvodů, proč se postupuje tak pomalu a "něžně". Tu odpovědnost si málokdo připouští. Nejde tu však o tresty, nejde zde o pomstu. Jde o to ukázat skutečnou tvář těch, kteří řídili vůz zváný vyspělý komunismus. Co je nám platné, že světu ukazujeme naleštěnou slupku granátového jablka, když uvnitř je prohnílé. Při konzumaci jeho obsahu dojde k velkému rozčarování.

-J.S.-

V Ý S T A V A

VIKTOR KARLÍK

VLADIMÍR KOKOLIA

Kulturní středisko DELTA, 21.2.90 v 18.hod.

hraje BAD BEEF HAT

NADĚJE PRO TIBET, NADĚJE PRO Čínu

Martyrium Tibetu je těsně spjato se čtyřiceti lety komunistické totality, jeho problematické vztahy s Čínou nejsou však výlučně jen trpkým plodem "mírového osvobození" (eufemismus pro okupaci) Tiberu čínskou "lidově osvobozenou" armádou v roce 1950. Větší či menší nároky na suverenitu či alespoň suzerenitu nad Tibetem vznášely různé režimy vládnoucí v Číně již dávno předtím, přinejmenším od dob mongolské dynastie Jüan (13.-14.st.). Citlivá poloha této přírodní pevnosti na rozhraní Indie, Číny a Střední Asie zde od konce minulého století vedla k častým střetům a složité mocenské hře mezi Brity (z Indie), Rusy (ze Střední Asie) a Číňany. Již letmý pohled na mapu napovídá, proč Číňanům na této nepřehledné pohostinné oblasti tolik záleží. Považují ji za jakýsi přirozený val a současně bránu do vlastní Číny, země snad pohostinnější, avšak zoufale přelidněné. Komplikovanost "tibetské otázky" tedy není dána pouze zvláštností pekingských komunistů. Má širší rozměr.

Paradoxně by však právě útlak totalitního režimu v Číně mohl z dlouhodobého hlediska svým způsobem přispět k řešení některých aspektů této otázky a k harmonizaci čínsko-tibetských vztahů. Stará čínská moudrost praví, že štěstí se rodí z neštěstí. Nic nesmelněji lidi tak jako společné utrpení. Loňský obudný masakr na náměstí Tchien-an-men otevřel mnoha Číňanům oči a přiměl je, aby si kladli otázky, které by je dříve možná vůbec nenapadly. Jedna taková otázka je, co se vlastně děje v Tibetu. Svou roli tu jistě sehrálo i udělení Nobelovy ceny míru tibetskému dalajlámovi a fakt, že se dalajláma loni ve Štrasburku zřekl požadavku politické samostatnosti pro Tibet. Demokraticky smýšlející Číňané, jak se zdá, docházejí nyní k závěru, že je s Tibetem spojeny některé společné zájmy a že mezi stanným právem ve Lhasě a stanným právem v Pekingu je jistá souvislost. Odtud je již jen krok k otázce, zda je politika tvrdé ruky v Tibetu skutečně v souladu s bezpečnostními a všeobecnými zájmy Číny.

Veliké naděje do budoucna vzbuzuje především skutečnost, že čínská demokratická opozice v zahraničí již začala navazovat první kontakty s tibetským exilem. Po celém světě studují nyní na sto tisíc čínských studentů a stážistů a žijí zde milióny zahraničních Číňanů. Čínští studenti v západní Evropě a v Americe, vesměs ti nejlepší z nejlepších, představují obrovský intelektuální potenciál. Čínští emigranti, žijící v těchto zemích často již po generace, mají zase, hlavně v USA a Kanadě, značný ekonomický vliv. Řady čínské emigrace se navíc po loňském masakru v Pekingu rozrostly o některé výrazné osobnosti, potenciální vůdce, kteří museli uprchnout pro svou veřejnou aktivitu v období Pekingského jara. Tito lidé jsou v Číně dobře známí a mohou mít i ze zahraničí určitý vliv na masu čínského obyvatelstva ve vlasti. (Pekingský režim je si toho, zdá se, dobře vědom, a proto se asi také tak zdráhá nechat ze země vycestovat prominentního disidenta Fang Li-č'ang, charismatický idol studentské mládeže a skvělého řečníka.) Zkrátka, čínský demokratický exil bude mít jistě v dohledné době značný vliv na další politický vývoj v Číně, a rozhodně tedy není zanedbatelné, jak se staví k tibetské otázce.

Loni v prosinci se v Paříži sešli představitelé Federace za demokratickou Čínu (FDC), střechové organizace sdružující nejružnější významnější proudy čínské exilové opozice, s tibetským dalajlámou. Podle zprávy v interním bulletinu FDC se setkání za Federaci zúčastnili její předseda Jen Čchia-čchi, člen vedení Čchen I-c' a další představitelé. Setkání proběhlo v přátelské atmosféře. Jen Čchia-čchi a dalajláma se vzájemně obdarovali tradičními hedvábnými šátky khadag a vyměnili si zkušenosti ze života v exilu. Dalajláma, který žije ve vyhnanství

již 30 let od roku 1959, zdůraznil, že nejdůležitější je za žádných okolností neztrácet víru. Když má člověk před sebou vznešený cíl, musí za ním pevně jít a neochabovat ve svém úsilí. Dále prohlásil, že setkání s představiteli FDC považuje za počátek skutečného sbližování čínského a tibetského lidu. Jen Čchia-čchi vyjádřil přesvědčení, že porážka Pekingského jara 1989 přiměje čínské demokratické síly, aby přehodnotily svůj dosavadní přezíravý postoj k tibetské otázce a začaly mezi čínským lidem šířit pravdivé informace o skutečném dění v Tibetu. Tibetskou otázku je podle něj možno vyřešit mírovou cestou na základě federativního uspořádání budoucího demokratického státu.

Dalajláma prohlásil téhož dne na tiskové konferenci v Paříži, že jeho setkání se zástupci Federace mělo historický význam a že se domnívá, že představitelé Pekingského jara mají větší právo zastupovat čínský lid než současná čínská vláda.

Po setkání vydaly obě strany společné komuniké. Vzhledem k aktuálnímu i potenciálnímu významu tohoto dokumentu ho uvádíme v plném znění.

Tiskové komuniké

Předseda Federace za demokratickou Čínu pan Jen Čchia-čchi navštívil 4.12.1989 v Paříži Jeho Svatost tibetského dalajlámu a blahopřál mu k udělení letošní Nobelovy ceny míru. Jeho Svatost dalajlámu setkání s panem Jen Čchia-čchi a jeho kolegy velmi potěšilo. Jeho Svatost dalajláma i pan Jen Čchia-čchi pocíťují hlubokou lítost nad tím, že čínská vláda vyhlásila v Pekingu a ve Lhasě stanné právo a vojenskou silou potlačila boj tibetského lidu za svobodu a respektování lidských práv, stejně jako pekingské hnutí za demokracii letos na jaře. Jeho Svatost dalajláma vyjádřil obdiv nad tím, že studenti a jejich stoupenci si zvolili cestu nenásilí, a projevil souhlas s politickou linií Federace za demokratickou Čínu v oblasti zajištění lidských práv, ochrany sociální spravedlnosti a uskutečňování politického pluralismu. Federace za demokratickou Čínu vyjádřila hlubokou lítost nad brutálním útlakem tibetského lidu ze strany čínského režimu. U vědomí nezbytnosti zachování svébytnosti tibetského národa schvaluje Federace za demokratickou Čínu návrh Jeho Svatosti, aby byla v Tibetu ustavena demokratická vláda, jež by mu zajistila ekonomickou rovnoprávnost, sociální spravedlnost a ochranu životního prostředí. Pan Jen Čchia-čchi řekl Jeho Svatosti dalajlámovi, že věří "v možnost řešení tibetské otázky na základě federativního systému, vytvořeného na principech demokracie, míru a vzájemné výhodnosti". Dalajláma zdůraznil: "O budoucnosti Tibetu je třeba rozhodnout v souladu s tužbami a zájmy tibetského lidu." Poukázal dále na to, že toto stanovisko již jasně vyjádřil ve svém pětibodovém mírovém plánu a ve štrasburském projevu. Federace za demokratickou Čínu i Jeho Svatost dalajláma se shodně domnívají, že o řešení tibetské otázky je třeba usilovat mírovými a nenásilnými prostředky, majíc přitom na zřeteli jako nejvyšší cíl blaho lidu. Obě strany se dohodly, že reprezentanti Federace za demokratickou Čínu a Jeho Svatost dalajláma budou pokračovat v kontaktech a rozhovorech o otázkách společného zájmu, aby se hlouběji poznali a prozkoumali možnosti vzájemné spolupráce.

-MH-

SVĚDECTVÍ

čtvrtletník pro politiku a kulturu

Řídí Pavel Tigrid s redakční radou

NIKDO NENÍ S TO ŽÍT VĚČNĚ V ÚTLAKU

V souvislosti s dalajlámovou návštěvou přijeli do Prahy dva jeho spolupracovníci, paní Kesang Y. Takla a pan Kelsang Gyaltsen. Požádali jsme je o rozhovor.

Jeho Svatost tibetský dalajláma hlásá a prosazuje už po několik desetiletí myšlenku nenásilí jakožto nástroje politické změny. Lidé v Československu doufali, že skončovali s totalitním režimem, přechod se uskutečnil zcela nenásilně. Má to pro vás nějaký význam?

- Pro nás a pro Jeho Svatost dalajlámu je nesmírně důležité, že ve východní Evropě vítězí mírumilovné síly. Dalajláma stále hlásá nenásilné, pokojné uspořádání společnosti. V 60. a 70. letech ale nebyl jeho hlas zvláště vítán, lidé tenkrát jeho považovali za hloupost, nebyl vyslyšen. Cítil se trochu osamocen, zatímco teď má po světě spousty spřízněných duší. Část Tibeťanů, především mladí intelektuálové vzdělaní na Západě, byla nesmírně rozčarovaná z reakce, jaká čtyřicet let přicházela na nenásilné úsilí Tibetu o osvobození. Mnohokrát dalajlámovi namítali, že hnutí používající násilí a terorismus, se nakonec v zahraničí prosadí - jejich vůdci jsou přijímáni cizími vládami, mluví se o nich. A že prý jeho, který po čtyřicet let postupuje mírně, odmítají politikové přijmout, nikdo s ním nechce jednat. Proto pro nás mírová hnutí ve východní Evropě mají takový smysl, pro mladé Tibeťany mohou být konkrétním příkladem nenásilné cesty a jejího možného úspěchu.

- Zná dalajláma východní Evropu z vlastní zkušenosti?

- Před mnoha lety se na cestě do Moskvy či Ulánbátaru krátce zastavil v Budapešti. Jinak zavítal do východního bloku poprvé loni v prosinci. Byl tenkrát v Západním Berlíně, kam za ním přijeli lidé z Berlína východního a pozvali ho. Překročil tedy zeď a dvě hodiny strávil ve východní části. Byl to prý jeden z největších okamžiků jeho života - moci přejít tuto dělicí čáru. Přišla se na něj podíval spousta lidí z východoněmeckých demokratických hnutí, tedy žádné davy, ale bylo jich mnoho. A potom cesta do Prahy...

- V Mongolsku je obyvatelstvo buddhistické, a pokud vím, patří ke zcela totožné větvi lámaistického buddhismu jako Tibet. Vloni dokonce měli mladí lámové z Mongolska Tibet navštívit, Čína však Tibet uzavřela a k cestě zatím nedošlo?

- Ano, buddhistické kláštery v Mongolsku vypadají stejně jako v Tibetu, používá se i stejná literatura, písmo, spisy jsou v tibetštině. Naše styky mají prastarou tradici. Máme s Mongolskem kontakty v kulturní a náboženské oblasti, můžeme bez přílišných obtíží i zasílat literaturu tohoto druhu. Teď dochází všude ve světě k tolika změnám, takže doufáme, že i v Mongolsku dojde k oživení tradičního buddhismu.

- V Evropě máte silnou obec ve Švýcarsku, která si postavila i chrám?

- V Evropě máme střediska v Londýně a v německé části Švýcarska; v této zemi žije asi 2000 Tibeťanů, což je naše nejpočetnější skupina v Evropě. Asi 300 jich žije kolem kláštera v Rikonu, ostatní jsou roztroušeni v německy mluvící části.

- Proč jste si vybrali Švýcarsko? Kvůli jeho neutralitě?

- Bylo to čistě náhodou, díky soukromé iniciativě některých Švýcarů. V 50. a 60. letech prchali Tibeťané před čínskou genocidou po tisících do Nepálu. Jezdilo tam zároveň hodně švýcarských

alpinistů zlézat Himalaje, ti viděli, v jakých podmínkách Tibeťané žijí, a jejich zoufalý osud je dojal tak, že se rozhodli pro ně něco udělat. Tak vznikl plán na přesídlení. Od té doby se už mnoho krajanů narodilo ve Švýcarsku.

- Měl tento čin nějaký dopad na styky mezi Čínou a Švýcarskem?

- Když se začalo s přesídlováním, Číňané nic neřekli, ale když jsme v roce 1967 začali ve Švýcarsku budovat klášter, Peking protestoval. Pokud víme, snaží se Čína vyvíjet nátlak a protestovat u kterékoliv vlády, která přijme dalajlámu. My to bedlivě sledujeme, ale pokud se nemýlím, nikdy Čína po výhrůžkách nepodnikla žádné konkrétní kroky. Švýcaři tenkrát neustoupili a jejich styky s Čínou zůstaly bez újmy, stejně jako předtím.

- Další evropskou zemí, shodou okolností právě tak malou, u níž si Peking stěžoval, bylo Norsko?

- Ano. Když měla být dalajlámovi udělena Nobelova cena míru, protestovala čínská vláda, že pokud se ceremonie zúčastní norský král nebo vládní představitelé, přeruší s touto zemí obchodní styky. Norové neustoupili a čínsko-norské hospodářské vztahy od té doby spíše vzrůstají, brzy po protestu poslal Peking do Norska např. oficiální delegaci. (Na podobnou otázku odpověděl o dva dny později sám dalajláma: "V čínské povaze je, že když jim člověk ustupuje, jdou ve svých požadavcích stále dál. Když však stojíte pevně na svém, jsou ochotni se přizpůsobit.")

- Jak vidíte budoucnost Tibetu? Bude mít u vás buddhismus stále tak pevnou pozici?

- My jsme přesvědčeni, že nikdo není s to žít věčně v útlaku, že dříve nebo později se musí prosadit lidská touha po svobodě. V Tibetu dnes žijí tři kategorie obyvatel: do první patří členové strany a vojáci (samozřejmě Číňané), do druhé čínští civilisté a do třetí Tibeťané. Velkým nebezpečím je pro nás plánované hromadné počínání; v Tibetu dnes žije 6 miliónů Tibeťanů a už 7,5 miliónu etnických Číňanů. Mladí Tibeťané si proto říkají, že takto nemůžeme čekat ještě deset let, že je třeba rychle jednat. Pokud by se vzedmula vlna násilností, byla by to pro dalajlámovo pojetí nenásilí pohroma. Velkou pomoc si slibujeme od mezinárodní veřejnosti, doufáme, že se na vyhlazování tibetského národa nebude dívat nečinně. Jednou z našich velkých nadějí jsou samotní Číňané a jejich demokratické hnutí. Potkáváme stále více čínských studentů, kteří museli uprchnout do ciziny a kteří se hluboce stydí za to, co čínské úřady spáchaly v Tibetu. Je to snad poprvé, kdy Číňané začínají vidět pravdu o naší zemi. Pro nás je důležité, že tu nejde o konflikt mezi námi a Číňany (my sami proti Číňanům nic nemáme), ale mezi námi a čínskou vládou, sťet je výsledkem šovinistické rozpínavosti čínské vládnoucí třídy. Tá, která v červnu loňského roku zmasakrovala vlastní děti.

A co se buddhismu v naší zemi týče, nemáme o něj nejmenší obavy. Přestože v něm mládež v něm nesmí být vychovávána, stále častěji se ozývá na jeho obranu.

Rozmlouval Petr Janyška

V LIPSKU POUZE NEONACISTÉ?

Rudé právo informovalo své čtenáře 1. února v článku "Hranice 1937 věčně kolonií..." (čerpalo z mládežnických novin Junge Welt z 31.1., kde byl otištěn rozhovor s členem strany republikánů z Lipska, Jensenem Sárközim) o založení strany republikánů v Lipsku a posléze přineslo 7. února snímek příznivců fašismu na pravidelné pondělní demonstraci v Lipsku, která se konala 5. února. Zdálo by se, že je všechno v pořádku. Rudé právo nás informovalo o vznikajícím nebezpečí neonacismu v NDR.

Nemohu však pominout, že RP, respektive jeho odpovědní redaktori, si vybírají z politického života v Lipsku pouze dílčí informace, týkající se pouze republikánů či neonacistů. V naší veřejnosti by to mohlo vzbudit dojem, že Lipsko je rejdištěm neonacistů. Ve skutečnosti se tam vytvořilo spektrum politických stran od prava do leva. Berlínský zpravodaj zřejmě svou redakci neinformoval o tom, že činnost strany republikánů a jakýchkoli skupin a hnutí hlásících se ke stejným cílům byla v pondělí 5. února na území NDR

zakázána. Samotná atmosféra v Lipsku nesvědčí o přílišné popularitě republikánů. Viděl jsem například leták s nápisem "Leipzig nicht den Rep's" (Lipsko ne republikánům), nápis na stěně domu "Nazi raus" (Nacisté ven) či tištěný předvolební leták pravicové CDU - Křesťanskodemokratická unie - "Nie wieder Nationalsozialismus, nie wieder Sozialismus" (Nikdy více nacionální socialismus, nikdy více socialismus). Názory na republikány se různí, ale společným pojítkem zůstává neshoda s jejich ideály a programem.

Např. superintendent luterské evangelické církve v Lipsku o republikánech tvrdí, že jsou pouze hlasití, ale je jich málo. Jedna novinářka z lipských nezávislých novin "Die andere Zeitung" v republikánech vidí latentní bezpečí pro další politický vývoj. Kritizovala policii za to, že proti republikánům během demonstrace 5. února nezasáhla, ačkoliv na ně byla upozorněna. Jeden člen politické akce za vytvoření "Svazu mladých revolucionářů za demokracii a socialismus v celém Německu" mi řekl, že neonacistů či jejich příznivců je ve skutečnosti víc, než by se na první pohled zdálo. Ne všichni vystupují se svými názory veřejně, ale skrývají se v pravicových stranách.

Na pondělní demonstraci 5. února promluvil zástupci několika stran a seskupení. Na některé výroky dav odpovídal pískotem, jindy potleskem. Na jedné straně byl znatelný odpor proti STASI (obdoba naší StB), na druhé straně demonstrující nadšeně vykřikovali a provolávali obligátní heslo "Deutschland einig Vaterland" (Německo jedna vlast). Množství černožlutočervených vlajek vyjadřovalo touhu východních Němců po sjednocení s NSR a vytvoření jednoho německého státu.

Některé nápisy na transparentech, jako např. "Hamburg grüßt Leipzig" (Hamburk zdraví Lipsko), svědčí o tom, že kromě televizního týmu ZDF se lipských demonstrací účastní i prostí občané

NSR.

Během asi hodinové demonstrace (18-19 hod.) probíhala předvolební kampaň v podobě rozdávání propagačních letáků. Účastníci se jí i členové strany republikánů, ačkoliv byla jejich činnost několik hodin předtím zakázána.

Domnívám se, že sjednocení Německa se dočkáme již v poměrně brzké době (odhady politiků jsou od 2 do 10 let). Atmosféra v NDR to potvrzuje. Ve skutečnosti již sjednocení probíhá od kontaktů mezi občany až po hlavní představitele obou německých států. Zbývá však vyřešit ještě mnoho závažných politických problémů, jako například otázky měnové reformy (na území NDR se bude platit západoněmeckými markami), o níž se v současné době velmi diskutuje, vztah k vojenským blokům, vztahy k sousedům Německa, kteří projevují jisté obavy, ale na druhé straně si uvědomují, že sjednocení stejně nezabrání. Sympatické je, že převládají hlasy pro sjednocení Německa v rámci celoevropského politického vývoje.

Budoucnost Československa závisí ve velké míře i na tom, jaký vztah k novému Německu naši občané zaujmou. Proto je povinností našeho tisku o procesu sjednocování Německa informovat objektivně a mnohostranně a nevybírat si jenom určité jednotlivosti, vyvolávající v myslích lidí zakofeněnou nenávist vůči Němcům. Takový způsob informování, jaký provádí RP o dění v Lipsku, které je spolu s Berlínem určujícím faktorem politického vývoje v NDR, pouze přebíráním krátkých agenturních zpráv a fotografií, nesvědčí o příliš velké aktivitě berlínského zpravodaje. Takovýto způsob práce by mohl vést k dezinformaci naší veřejnosti. K rozvíjení vztahů mezi ČSSR a NDR, respektive Československem a Německem, by to vůbec neprospělo.

Michal Šimek

JAK DÁL?

(rozhovor s maďarským bohemistou G. Vargou)

Maďarsko se blíží k volbám. Máš nějaké představy o jejich výsledku?

Těžko být prorokem, ale jsou určitá fakta, ze kterých něco odhadnout lze. Především výsledek doplňovacích voleb loni v létě. Komunisté, nebo spíš dnes už bývalí komunisté, prohráli tenkrát na celé čáře, ve fantastickém, neuvěřitelném poměru. To samé je bez pochyby čeká teď, myslím, že pro ně bude hlasovat s bídou tak 10% voličů.

V současné době je u nás registrováno asi 59 politických stran. To je slušný počet, ale volby ho trochu zredukují. Podle mého názoru má největší šanci na vítězství Maďarské demokratické fórum. Průzkum veřejného mínění ukazuje, že získá asi 20% hlasů. Množství politických stran je výhodné, neboť to znamená, že zřejmě žádná z nich nevyhraje absolutně a budou nutně vznikat koalice. Tady v Praze jsem sice ve vysílání maďarského rozhlasu slyšel jednoho ze šéfů MDF, pana Kulina, který prohlásil, že Fórum nechce koalici ani se Svobodnými demokraty ani se socialisty, ale to je naštěstí nemožné. MDF samo nevytvoří vládu, na to nemá dostatečnou společenskou podporu a kompetentnost.

Jestli tedy mám mít svůj názor na příští uspořádání politické scény, pak to vidím asi takhle: nová vláda bude pravděpodobně zcela bez komunistů a bude tvořena členy Demokratického fóra, Svazu svobodných demokratů, FIDESZu, Malorolnické strany a Sociálně demokratické strany Maďarska. Tahle koalice se už začíná maličko rýsovat. Komunisté, nebo chcete-li dnešní socialisté, musí pochopit, že jejich odchod do opozice je nutný. Jinak se nikdy nedostaneme z krize, ve které jsme. Nakonec - téhle straně může pět let v opozici jenom prospět. Možná se z ní potom stane skutečně dobré levicové seskupení.

Můžeš aspoň v krátkosti načrtnout volební programy nových stran?

Maďarské demokratické fórum tomu svému říká "liberálně-národní". Jednu dobu se o něm tvrdilo, že představuje jakousi "třetí cestu", specificky maďarskou, ale jeho představitelé to teď vehementně popírají. Na rozdíl třeba od Svazu svobodných demokratů je MDF mnohem mírnější ve formulacích svého ekonomického programu. Jejich vize přechodu k soukromému podnikání je pozvolná, experti této strany odmítají například nadměrnou účast zahraničního kapitálu a tak dále. Je třeba si uvědomit, že Demokratické fórum se skutečnou stranou stalo teprve nedávno, předtím to bylo politické hnutí. Skládá se z několika směrů, z nichž dva - křesťansko-demokratický a klasicky liberální - se dají celkem bez obtíží vysvětlit. Pak je tady ještě onen "národní" aspekt, s jehož interpretací je to trochu složitější. Nevychází totiž ani tak ze známých politických vzorců, jako spíš z etických hodnot, literárních tradic apod. Hesla MDF jsou pro většinu Maďarů velice přitažlivá - představují pro ně inkarnaci národního cítění, které totalitární komunismus v lidech tak dlouho potlačoval. A je celkem známo, že většina voličů nereaguje na nějaký složitý a dlouhý program, ale na srozumitelná hesla.

Národní obraty ve své frazeologii používá v Maďarsku každá strana, dokonce i liberální Svaz svobodných demokratů. Vyhnout se tomu nemůže nikdo, pokud vážně usiluje o úspěch. Souvisí to možná s tím, že jsme prohráli obě poslední války a to zanechalo velmi hluboko zakódované stopy v celé společnosti. Nadto čtyřicet let bolševického režimu staré rány nehojilo, jen je stáhlo umrtvujícím obinadlem. Takže dnes to vystupuje na povrch, ta dlouho potlačovaná národní problematika. Souvisí s ní třeba i obrovský

zájem o naše menšiny v sousedních státech.

Když jsme u toho - dlouhou dobu považoval pozornost situace maďarské menšiny v Rumunsku. Jak to s ní vypadá teď, po pádu Ceaușesca?

Víte, Sedmihradsko byl vždycky trochu zvláštní fenomén. Byl to ostrov různých národů uvnitř Uherska - pestrý, bizarní, něco jako Podkarpatská Rus v první republice. V určitém období 19. století tady Maďaři dělali velmi arogantní, špamou národnostní politiku. Jak už to bývá, zůstaly z toho nejrůznější historické resentimenty, které později šikovně využil Ceaușescu. Rumuni byli po dvacet pět let jeho vlády vystaveni neuvěřitelně ošklivé protumaďarské propagandě a část z nich ji postupně vzala za svou. A od těchto lidí náhle změněná situace vyžaduje, aby s maďarskou menšinou žili jako rovný s rovným. To je velice těžké. Vznikají praktické problémy - například jak vrátit zabrané maďarské školy maďarským obyvatelům. Rumuni taky chtějí školy pro své děti, a kde je vzít. Menšina žádá zpět divadla, noviny, rozhlas, budovu ukradené maďarské univerzity v Kluži atd. Přes tyto hrozící střety a konflikty si myslím, že maďarská menšina už má všeho tak akorát dost a chce s Rumuny normálně žít a spolupracovat.

Bez problémů není ani naše společná hranice, i když asi nedosahují takových rozměrů. Zajímává je na nich především podrážděnost, se kterou často Češi a Slováci reagují na výčitky a stížnosti stran svého chování k (nejenom) maďarské menšině. Souvisí to zřejmě s naším národním mytlem, který nás staví do trvalé role jakýchsi obětí a ubližovaných, nikdy těch, kteří sami ubližují a utlačují. Pro většinu z nás je zpráva o tom, že taky čas od času šlapeme někomu na trk, prostě nepřijatelná...

Ano, mám dojem, že rumunská a československá problematika naší menšiny se nedá srovnávat. To je kvalitativně i kvantitativně úplně jiná hra. Prakticky všechny výčitky, které Maďaři na Slovensku adresovali na vaše hlavy, byly výčitky minulému režimu. Jediná velká nepřítelost je právě v tom, o čem jste mluvili: vy Češi před tou otázkou zavíráte oči, nechcete o ní slyšet a nezajímá vás. Nejste si vůbec vědomi žádného problému. Odsun Němců byl už dávno, Poláci je tady nepatrně, prakticky s menšinou nežijete, nevíte, co to je a co to znamená. V celé věci by se měl angažovat hlavně tisk, aby změnil dosavadní způsob uvažování průměrného občana.

Maďarsko se teď zřetelně orientuje na spolupráci se zeměmi dunajské oblasti - s Jugoslavií, Rakouskem a do jisté míry i s Československem. Když při návštěvě v Budapešti navrhl Havel přibírat do tohoto programu i Polsko, setkal se u maďarské strany s výmluvnou zdrženlivostí. Překvapuje to tím víc, že přes deset let byly tyto dvě země cizovány v západních médiích: jedni, dechem jako nejnadějnější aspiranti na únik z komunistického díkátu a aspoň Poláci vykazovali značné promaďarskou orientaci. Ilustruje to časté heslo v podzemním tisku PLR: "Maďar - Polák, dva bratránci." V Maďarsku, jak se ukazuje, tenhle pocit vzájemné spřízněnosti asi neexistoval. Mohl bys jmenovat hlavní důvody vaší současné nechuť ke spolupráci s polskou stranou?

Myslím, že to není nechuť, ale strach. Strach ze stavu, ve kterém se Polsko nalézá. Ani vy, ani my nemůžeme téhle zemi pomoci, na to jsme slabí. Zní to strašně krutě, ale je to tak. Prostě nemáme na to vytáhnout je ze situace, v jaké se ne z vlastní viny ocitli.

Důležité je i to, že se na naší současné orientaci promítají určité geopolitické tradice. Jejím terénem se zcela přirozeně stal prostor, který se dá přibližně popsat jako bývalé Rakousko-Uhersko. Rozhodujícím faktorem je obrovská podobnost těchto zemí, podobná struktura, třeba si vezměte už jen spojitou železniční síť... Několik set let společného osudu přece jenom nezmlázlo beze stopy. Spolupráce se v tomto případě jakoby sama nabízí. Nicméně je pravda, že bez vyrovnání Polska neexistuje bezpečnost Evropy. Je to velká země. Musíme najít způsob, jak ji integrovat do našich snah. Nejde přece, aby Maďarsko a Československo vstoupily ruku v ruce "zpátky do Evropy" a ze země jejich severního souseda aby se naopak stala černá díra.

Ptali jste se na pocity Maďarů vůči Polsku. Mezi dvěma válkami byla vzájemná solidarita velmi silná, našli ji třeba polští vojáci, kteří přes Maďarsko prchali před Němci a Sověty. Ta solidarita se z vě-

domi tzv. obyčejných lidí pomalu vytrácela a vpmě zmizela v 70. letech. Intelektuální kruhy ji samozřejmě drží pořádku, tam jsou velmi silné vazby.

Když už jsme u vzájemných vztahů - prozrad' nám, jak to u vás v současné době vypadá s československými akciemi?

To, co se tady v posledních měsících odehrálo, získalo Československu u nás ohromný kredit. Dřív jsme vás brali jako takovou mrtvou zemi, kde se nic neděje - to my jsme byli ti nejlepší v očích Západu, ti chytří bojovníci proti komunistické totalitě. Ale najednou vidíme, že jste nás vlastně "přečturali" a že v tom závodě vedete vy. Teď je z maďarské strany fantastická nálada, kterou byste měli využít. Ale já teď v Čechách cítím k Maďarsku spíš lhostejnost. Na Slovensku je zájem neporovnatelně větší.

To je fakt. Zdá se, že první zablíknutí světla ze západu ještě umocnilo tradiční český nezájem o "socialistické" sousedy, ale snad je to jen přechodná nemoc. Říkáš kredit, který bychom měli využít. Jak?

Vystupovat intenzivně, především v kulturní oblasti. Myslím, že je to velice jednoduché. Prostě buďte v Maďarsku přítomní. Pošlete tam lidi, kteří jsou schopni vzájemné vztahy konkretizovat, dát jim náplň. Takové osoby jako třeba František Hrabal, dosavadní ředitel čs. kulturního střediska v Budapešti, toho evidentně schopný nejsou. Pan Hrabal spíš dokáže rychle delikátní nitky zptetřhat - nakonec ničím jiným se u nás ani nezabýval. Největší důraz bych kladl na spolupráci v kultuře, i když ekonomika je také důležitá, ale k bližší kooperaci u vás zatím chybí struktura menších podniků. Vyvážejme k sobě navzájem kulturu, informujme tím lidi, jací skutečně jsme. Proč je v Budapešti pořád jenom zpravodaj Rudého práva, proč tam nejede nezávislý tisk? Tohle všechno se musí změnit.

Jak na tebe působí dosavadní vývoj u nás? Přicházíš zvenčí a máš možnost uhlédnout... řekněme revoluci sledovat s odstupem.

Mám dojem, že teď tady nastala taková porevoluční kocovina. Vidím, jak jste všichni unavení a utahaní a smutnější, než jste byli v prosinci, a mám z toho menší depresi. Existuje jedno nebezpečí: do blízkosti moci, do různých funkcí se dostali vynikající, absolutně čestní lidé, kteří ale v tom, co teď dělají, nejsou odborníky. Nechci konkrétně jmenovat, ale na postech, kde se rozhoduje o velmi důležitých otázkách, jsou často nekompetentní lidé. Měli byste co nejdřív najít experty. Tím nemyslím, že by Václav Havel měl jít dělat dramatika, podle mého názoru by to měl být prezident ještě na příští pětiletku, ale jde mi o takové osoby, které imitují jakoby odborníky na něco. Jsou to většinou strašně fajn lidi, ale měli by si najít takové místo, které jim skutečně odpovídá. Samozřejmě, máte ve vládě některé vynikající experty, které vám závidím, a závidím vám taky prezidentu, ale strašně nerad bych viděl, jak se z bývalých opozičníků a chartistů stávají byrokrati...

Vidím taky určitou bezradnost - jak dál? Tohle v Maďarsku není, snad díky tomu, že u nás byl vývoj do jisté míry organičtější. Na naší pomalé cestě jsme nemuseli bourat všechno naráz. Tím pádem máme dobře promyšlené zákony, o kterých se lidi dávno před parlamentní fází strašně hádali. Třeba o formulaci volebního zákona... To je totiž jeden z nejdůležitějších dokumentů, snad důležitější než ústava. A díky těmhle hádkám máme dnes, jak tvrdím, velice slušný volební zákon. V Československu cítím v lidech určitě zklamání. Snad máte pocit, že jste to nedotáhli do konce, což je samozřejmě nesmysl, protože do konce se to nedotáhne nikdy, snad se teď trápíte tou otázkou, jak dál. Myslím, že po volbách se zjištěné city uklidní, protože do funkcí se dostanou ti správní, kompetentní lidé. Určitě tady jsou. Není možné, aby v takové zemi nebyli.

(ptali se il a -pt-)

acta

Čtvrtletník Čs. dokumentačního
střediska nezávislé kultury
Dokumentationszentrum
Schwarzenberg 6
D-8533 Scheinfeld
tel 09 162/7761
telex 09 162/7771

BEZ UZARDĚNÍ...

...vystupují ředitelé jednotlivých odborů Federálního úřadu pro tisk a informace v masových médiích. Tato média poskytují bez zaváhání místo pro jejich projevy. FÚTI po deset let a předchozí desetiletí úřad jiného jména ovládaly pera redaktorů a ovlivňovaly židly šéfredaktorů, nučily dotyčné k naprosto neuvěřitelnému profesionálnímu ponížení. Dnes vystupují někteří z kapitánů úřadu bezmála jako demokratizátoři, kteří předběhli dobu.

"Současný tiskový zákon neustanovuje sankce za porušení registračních povinností vydavatelem nebo porušení (závažné překročení či nedodržení) registrovaných vydavatelských podmínek. Zároveň neustanovuje sankce proti osobě nebo osobám, které nemají právní subjektivitu, a přesto periodický tisk vydávají..." Tak připomínkuje III. odbor FÚTI připravovanou novelu tiskového zákona v roce 1988. Aktivně tedy vystupuje proti všem samizdatům, sám o své vůli přitvrzuje už tak dost tvrdé vydavatelské podmínky.

Tolik na úvod. Dnes, 9.2.1990, sedí v úřadu titíž lidé, kteří ještě 23.11.89 vytvořili štáb, který měl provádět pohovory se šéfredaktory různých novin o zachování bývalé linie informovanosti. Titíž lidé, jejichž odbory pracovaly usilovně pro IV. oddělení ÚV KSČ, a když na to přišlo, i pro StB. Dvouměsíční vláda profesora M. Kusého (od 10.12.89) vůbec nic nezměnila. Dnes jsou zaměstnanci úřadu přesvědčeni, že přemalují firmu a stanou se pracovníky budoucího federálního ministerstva informací. A nic nenavěšuje tomu, že by se tak nemohlo stát. Komise, která má řešit strukturu budoucího ministerstva, téměř nepracuje, naopak činí se ředitelé a vedoucí úřadu. Například Viktor Borský, šéf IV. odboru (Odbor analýzy buržoazní propagandy - tak se to ještě dříve opravdu jmenuje), se prezentuje na stránkách Obrany lidu jako skvělý prognostik, který už v roce 1988 říkal, že bez demokracie to nepůjde. Nicméně mu to nebránilo, aby další dlouhé měsíce nechal své podřízené vypracovávat zprávy o "útocích proti vedení strany a podněcování ke změně vlády ČSSR ze strany ideodiverzních centrál". O zpracování materiálů o P.Úhlově z 24.11.1989 pro StB jsme hovořili už v minulém článku.

"Jako psycholog si o lidech nedělám žádné iluze. Nepochybuji, že kdyby u nás došlo opět k nějaké změně, tak lidi tohoto druhu zase změni barvu..." říká dnes PhDr. Borský, CSC., ve svém prodemokratickém rozhovoru pro armádní Obranu lidu.

Ale pan Borský není zdaleka jediný svého druhu. Dnes vystupuje stejným způsobem šéf II. odboru Hýský (který je však ve funkci pouze dva roky), šéf VI. odboru Semerák i jiní. Ovšem na základě informace II. odboru vyhodili před sedmi lety šéfredaktora, který v přehledu významných výročí uveřejnil zprávu, že v roce 1933 se dostal k moci Hitler. Vůbec, informace zpracovávané II. a IV. odborem FÚTI se hemžily slovy jako ideodiverzní, protisocialistický, závadný, napadající...

Měl jsem možnost prostudovat návrh na strukturu federálního ministerstva informací, vypracovaný zaměstnanci FÚTI. Osmdesát procent zásad, bodů a připomínek se dá vyřešit novým tiskovým zákonem. Zaměstnanci FÚTI využívají toho, že se problému nikdo řádně nevěnuje, a víštnali do návrhu body, které připravují půdu pro jejich přechod do FMI. Po odchodu M. Kusého do Bratislavy šéfuje prozatím úřadu dlouholetý zástupce již vyhozeného dr. Čermáka, dr. Fecko. Myslím, že jediný zájem vedoucích pracovníků FÚTI je, aby si zachovali svá místa a s nimi spojené velice slušné platy. Pořádají se kolegia ředitelů odborů, na nichž se řeší záležitosti utajené řadovým pracovníkům. Nikoho to nezajímá.

A nejméně tisk, rozhlas, televize - média, která byla dlouhodobě činností FÚTI omezována. Zdá se mi skoro neuvěřitelné, že by sdělovací prostředky natolik podlehly ideálům "sametové revoluce", aby je nenapadlo objektivně a ve svém zájmu pomoci řešit budoucí strukturu nadřazeného orgánu.

"Podepsal protest maďarských spisovatelů proti trestnímu stíhání čs. občana, chartisty Miklóse Duraye, a tzv. společný dokument disidentských uskupení čtyř socialistických zemí k 30. výročí maďarské kontrarevoluce, v němž se potvrzuje 'odhodlanost' podepsaných v boji za pluralismus..." Tolik informace V. Borského o M. Mészoly, autorovi, jehož dílo mělo vyjít ve "Světové literatuře". Myslíte, že je tento časopis uveřejní? JS.

NEZAKRYTÝ RASISMUS

Když v listopadu začala stávková, chodili lidé poulicích a usmívali se na sebe. Z každého vyzářovala náklonnost a přátelství. Tehdy jsem si říkal: máme velkou naději být lepší a žít lépe.

Jednou, během druhého týdne stávkové, jsem na Václavském náměstí zaslechl někoho trochu falešně zpívat romskou písničku "O, poštáři". V hloučku stálo několik romských a neromských kluků. Romové se usmívali a poslouchali, jak neromové zpívají. Nevadilo jim, že zpěv není příliš čistý a slova zkomolená. Když písnička dozněla, začali zase Romové zpívat české lidovky. A tak se vzájemně střídali a já si přál, aby ta chvíle trvala věčně.

Bohužel tato laskavá nálada brzy opadla. Přišla doba, kdy se problémy a lidská nesnášenlivost vyvalily na povrch a hrozí, že nás zaplaví.

V prvním týdnu stávkové na mnohých místech naší republiky vystoupili Romové se svým prohlášením z 21.11., ve kterém se připojili k Občanskému fóru a podpořili požadavky studentů. Na náměstích se brávaly jásavé výkřiky "Ať žijí Romové!", "Romové jsou s námi!"

Romové čítali obrovskou šanci vymotat se z bludného kruhu rasových předurčení, ukázat světu, jací opravdu jsou, stát se k něčemu skutečně rovnoprávnými občany této země. Čítali, že přišel čas, kdy

se budou moci podílet na řešení svých problémů, že svůj osud vezmou do vlastních rukou.

A pak přišel zlom. Ti, kdo před několika týdny Romů obdivovali a provolávali jim slávu, o nich zase mluví jen jako o "Čikánech". Počáteční nadšení opadlo, srdce se uzavřelo do lhostejnosti. Někdy se dokonce zdá, že postavení Romů v naší společnosti je ještě horší, než tomu bylo dříve. Možná si lidé myslí, že mohou beztrápně ventilovat jakýkoli názor. Nebo by se někomu náramně hodilo zničit naši nespěšnou se rodící demokracii rasových nebo národnostních nepokojů? Anebo lidé ještě nechápou pravý význam slov demokracie a svoboda?

Děsí mne, že i dnes se ozývají lidé, kteří naprosto samozřejmě nezakrytě a hlasitě říkají: "Hitler měl pravdu, měl vyhubit všechny Čikány. I můj dědeček zemřel v koncentračním táboře. Provinil se jen tím, že se narodil jako Žid. Utěšuji se tím, že lidé, kteří jsou schopni pronášet tak krutá slova, vlastně nevědí, o čem hovoří. Nikdy neměli důvod přemýšlet o tom, jak strašný a nebezpečný je rasismus. Měli si, že se jich to netýká, protože se narodili se světlou pletí a jako Č.Š. Věřím, že kdyby se jen na chvíli zamysleli a představili si hrůzu toho, že jen - Osvětimi zahynulo 6 milionů Romů a Židů, změnil by názor a už nikdy by tak cynicky a vyvráždivě

lidí nemítali. Snad by našli i pochopení pro řecké se líši
mavou pleť.

Věřejnost, boluzel, Romů nezná. Dlouhá léta ji byly předkláda-
ny jen negativní stránky romské problematiky. Málčko ale poznal
Romů, kteří se nedopouštějí trestných činů a v zorně se starají o své
otčiny. Je jejich většina, ale nejsou na první pohled vidět. Veřejnost
a všichni jen těch nejkrásnějších jeví.

Více než 10 let se u nás řešila tzv. "cikánská otázka" bez viditel-
ných výsledků. Romům nikdy nebyla dána možnost posílet se na
těchto řešeních a zasahovat do rozhodnutí vlády a ÚV KSČ.

Po válce nový režim potřeboval co nejvíce lidí zapojit do pra-
covního procesu. Volně se pohybuje kočovní Romové narušovali
tuto kontrolovatelnost obyvatelstva. A tak Národní shromáždění
roku 1958 schválilo "Zákon o usídlení kočovných a polokočovných
osob". Během prvního února 1959 proběhl jejich soupis a vyhláše-
ní. Zaregistrováno bylo asi 27.000 osob, což je přibližně
aktivující číslo. V roce 1971 na přelomu let čtyřicetých a padesátých
let bylo pouze 6.000 kočovníků. Těmto osobám byla okamžitě
přidělena práce a ubytování, k tomu ještě razítko do občanského
průkazu. Tito lidé se nesměli stěhovat a měnit zaměstnání bez
povolení VB a národních výborů. Byli umístěni především tam,
kde byl nedostatek pracovních sil.

Na východním Slovensku byla o práci nouze, v osadách byl hlad
a bída. Romové zosad se začali stěhovat do Čech. Tato spontánní
narušovala práci úřadů, které přesuny romských obyvatel do Čech
sečivě plánovaly, aby se pracovní síly rovnoměrně rozdělily do
míst, kde jich bylo třeba. A tak se tedy úřady odvolaly na zákon
o usídlení kočovných osob a každý Rom, stěhující se spontánně
má být nadále označen za "nežádoucího migrujícího" a potrestán.

Roku 1962 vydal ÚV KSČ směrnici o likvidaci romských osad.
Obyvatelstvo bylo často neuváženě stěhováno z osad přímo do
místních sídlišť s průmyslových oblastech. Jak to dopadlo, víme
stačí se podívat do Moravského Krumlova. Poté co byly likvido-

vány osady v místech turistického ruchu, měla být směrnice
zrušena pro nedostatek bytů.

Jak je vidět, pro předchozí režim nebyli Romové nic jiným
než výhodnou pracovní silou, ochotnou vykonávat práce, které
nikdo jiný dělat nechtěl. Romům také nic jiného nezbývalo, protože
většinou byli absolventy zvláštních škol. Neúspěšnost romských
děti ve školách se totiž nikdy dostatečně neřešila. Nikdo si neklá-
dal otázku, co je příčinou jejich selhávání. Bylo velice snadné prohlásit,
že většina romských dětí je mentálně retardovaná, aniž by se
přihlíželo k jejich specifickým zvláštnostem a potřebám.

Již dříve měli Romové snahu účastnit se řešení své problemati-
ky, ale nebylo jim to umožněno. Kdesi v zásuvce našich bývalých
funkcionářů ÚV KSČ leží třeba i četní trankový návrh programu
řešení této otázky, který vypracovali Romové. Nejspíš tam le-
žel ločen.

Romové sami znají nejlépe své problémy, svou mentalitu, on-
tují mezi sebou přirozenou autoritu a důvěru. Chcejí nyní sami
rozhodovat o svém osudu. Chcejí žít s neromskou veřejností ve
vzájemném soužití a porozumění. Jestli jim dnes nepodáme pomoc-
nou ruku, pak promarníme jedinečnou a dost možná i poslední
šanci. A nejen to. Poclapeme ideály, které považujeme za
skutečné. Tímto námi a svobodě. Romové pak budou nuceni sta-
t se našimi nepřáteli, postrachem ulic.

Nechť jsme, aby ná- jine - ně přirovnávaly k lidem nácké repub-
lice. A věří, že k tomu nemáme daleko. Už dnes totiž v některých
kulturních podnicích platí nepsané pravidlo: "Vstup jen pro bílé".
To poznají již dnes a denně Romové, kteří jsou od dětí diskotek
odháněni slovy: "Tahle odsud", "ty černí huby".

Dokud si k sobě nenaučíme chovat lidky, neba lemy svobodní
Když jsme před několika týdny volali: "Romové jsou s námi!"
snažíme se nepřistěhnout jejich vyláčení des.

Kateřina Šimonová

M U Z E U M V Y H Y N U L É R A S Y

Přibližně čtvrt roku již uplynulo od chvíle, kdy bylo poraženo
ideologické panství marx-leninského světónázoru. Politická, kul-
turní i ideologická linie našeho státu doznala zásadní obrát. A tak
oficiální delegace navštívila Řím, aby pozvala papeže na návštěvu
Československa. Prahu navštívil tibetský dalajláma. Na neveřej-
ných jednáních v Izraeli jednala naše mise o znovuoobnovení diplo-
matických styků. Poté přijel do Prahy Šimon Peres. Během
uplynulých dnů navštívilo Prahu mnoho významných představitelů
světových židovských pospolitostí, naposledy v čele oficiální dele-
gace Moše Arens. Existence židovského národa, dlouho před naší
veřejností zamlčovaná, začíná být víc než zřejmá. Začíná se mluvit
o neoddelitelnosti židovské kultury od našich národních i celosvě-
tových dějin. Představitelé židovské náboženské obce jsou zváni
k významným státním jednáním. Zkrátka dochází opět k postupné
re-emancipaci této složky naší společnosti, jejíž úděl byl v posled-
ních letech opravdu nelehký.

Dovolte mi nyní podrobit zběžné kritice působení Státního
židovského muzea v Praze. Myslím, že lze bez jakýchkoliv rozpaků
konstatovat, že komunistická politika plynule navázala na tradici
hitlerovského antisemitismu, který způsobil tak rozsáhlou genoci-
du, že k ní snad v celých dějinách lidstva nenajdeme období a k níž
zde nemá smysl připojovat jakýkoli komentář. Chci zůstat pouze na
půdě pražského židovského muzea.

Jen málokterý občan naší republiky tuší, jaký šílený záměr měla
okupační německá vláda s dosud zachovanými pozůstatky býva-
lého rozsáhlého pražského ghetta: bylo totiž rozhodnuto, že v těchto
několika objektech (tj. šesti synagógách, ke kterým náleží též staro-
býlý hřbitov) bude po vítězství vybudováno obrovské celoevropské
muzeum "vyhynulé rasy". Toto je tedy důvod, proč uprostřed

nevýslovných škod, napáchaných na židovských památkách téměř
všech měst Evropy, zůstala naše dnešní "chlouba" neporušena. Ze
stejného důvodu nechali nacisté soustředit do Prahy ze všech koutů
naší republiky tisíce a tisíce předmětů, charakterizujících nábožen-
ský i všednodenní život Židů. Záměrem bylo vybudovat názorné
expozice jako doklad méněcennosti židovské rasy.

Všechny tyto "tisíce a tisíce" přešly asi pět let po válce do
majetku SŽM. Zvláštní je, že tyto poklady nebyly nikdy tímto
muzeem v plné míře využity. A přece, jak by bylo snadné poukázat
právě skrze to ohromující množství na zřetelnost a absurdnost rasové
nenávisti a jak půvabné by bylo na nejkrásnějších exponátech do-
ložit vyspělost, kultivovanost a ojedinělost osudů tohoto pozor-
hodného národa.

Je však zjevné, že právě těchto skutečností se porevoluční,
a zvláště pak "pookupační" kulturní rozhodovatelé nemálo báli.
A tak tvrdošíjně lpěli na utajování pravd a zamlžování oněch sku-
tečností. Pro vyvolávání antisemitských pocitů nebo alespoň nezáj-
mu o židovskou otázku u našich občanů zvolili taktiku odlišnou od
hitlerovské, možná se přece jen necítili být tak mocní. Nutno však
říct, že způsobem velmi prostým dosáhli efektu mnohem dokon-
lejšího. Všechny exponáty, které logicky dokumentovaly charakter
židovského národa, z expozic odebrali a ponechali pouze předměty
matoucí, předměty nejasného poslání s komentářem co možno nej-
krašším či případně zcela bez komentáře. V otázkách Židů za války
se zase snažili budít zdání, že veškerý protifašistický odpor se
rekrutoval z řad židovských komunistů (viz expozice "Dětské
kresby z koncentračního tábora Terezín"). A tak průměrný (nejin-
formovaný český návštěvník opouštěl muzeum s velmi nejasnými
pocity, kdo že to ti Židé vlastně byli (zděrazňují byli, neboť o ži-

dovské současnosti expozice důsledně mlčí).

Z různých pramenů se nyní dozvídám, že došlo ke změnám ve vedení muzea, které nyní začíná navazovat styky s proslulými muzei světovými. A že je nyní v centru zájmu světové židovské veřejnosti i bývalých českých rodáků, kteří byli nuceni odejít do exilu. A že je každodenně vysoká návštěvnost. Pln očekávání jdu spatřit změny, které nastávají, avšak okamžitě po vstupu do Klausovy synagogy jsem naplněn zklamáním. Měl jsem možnost navštívit výstavu, kde byl člověk magicky přitahován k vitrinám přibližně stejnou silou jako ke vznešeným výlohám klenotnických či kožešnických krámků, kdy zatajoval dech při pohledu na exponáty. K takovým však určitě tato expozice s názvem "Hebrejské rukopisy a staré tisky" nepatří. Je zbudována dle onoho opatnického, chaotického, nesdělného systému let sedmdesátých, a v důsledku toho nejenom že divák nepřítahuje, ale dokonce na něj působí účinkem zcela opačným. Dovolím si v krátkosti načrtnout pouť onou expozicí, přičemž opomenu některé jevy vedlejší, jako jsou vlhnutí zdi, vzdušná podlaha napadená houbou, nepřijemně vlezlé zářivkové osvětlení, chlad a podobně.

Hned v úvodu výstavy je návštěvníkovi objasněno, že první Židé na našem území ovládali slovanský jazyk, jak dokládá tzv. Chebská bible, psaná hebrejsky, což návštěvníka sice zmátne, ale zřejmě je to jedna z podmínek, aby se výstava mohla vůbec uskutečnit. Další podmínkou zřejmě byla zmínka o husitství, která je obratně spojena s tematikou Avigдора Kary, velkého židovského básníka. Uprostřed místnosti je množství vitrín sice poloprázdných, zato s obsahem více než tajemným: faksimilií listů popsaných tajemnými klikyháky, u kterých jsou cedulky s nápisy Siddur, Haggada, Machzor, Selichot a které postrádají bližší vysvětlení. V návštěvníkovi z Čech vyvolávají stále větší a větší pocit naprostého zmatku, z něhož jej nevyvede ani ukazovátko ve tvaru lidské ruky, náhle položené do vitríny. Mnozí se domnívají, že je to

velmi vtipně provedené drbátko.

Co by asi říkal vznešený rabi Löw, světově proslulý chasidský učenec, který je zde vynášen pro své pedagogické zaměření, a tudíž přirovnán k J.A.Komenskému! Zřejmě aby nebylo pochyb, že je "bezúhonný", jsou ve vitrině s názvem "literární zpracování löwovské tematiky" položeny vedle blíže neurčeného německého spisku Staré pověsti české a na panelu ilustrace od "zaručeně českého" Mikoláše Alše a Jiřího Tmky.

Nesmírnou odvahu zřejmě projevil autor scénáře výstavy (mimo chodem postrádám uvedení jeho jména v závěru expozice!), když do vitríny umístil modlitební temínky, nezbytnou to součást výbavy ortodoxních Židů, bohužel ale zapomněl připojit objasňující text, a proto si návštěvníci lámou hlavu nad tím, k čemu asi tento - na pohled velmi exotický - předmět sloužil. Na závěr prohlídky vyvedou tajemné hodiny o sedmi cifernících (rovněž bez komentáře) návštěvníka z míry natolik, že má pocit, jako by mu říkaly: "Je čas odejít". A tak odchází.

Ptám se personálu, kdy bude instalována nová expozice. Dozvídám se, že asi až za dlouho, neboť by to stálo sta a sta tisíc... Jsem též upozorněn, že vstupenka platí i do dalších objektů, je možno shlédnout např. výstavu dětských kreseb z koncentračního tábora... Ale já si to raději nechám na příště.

Věřím, že navrhovat výstavu s tematikou Židů nebylo v uplynulých letech nic lehkého. Přesto si dovoluji doporučit onomu anonymnímu autoru změnit název výstavy třeba na tento: "Úkazka expozice, která se realizovala, aniž by přitom její autor byl obviněn z propagace náboženství, sionismu, židovské kultury atd., a tím zbaven funkce".

Je sice krásné, že vedení muzea už kdesi s kýmśi jedná, ale o tom se bohužel obyčejný návštěvník nic nedozví.

M.P. 9. února 1990

PROLOMIT MLČENÍ A PONÍŽENÍ

V této chvíli, kdy našim národům vychází slunce svobody a demokracie, žije v naší zemi ještě zhruba půlmilionová menšina těch, pro něž temná noc života ve lži, strachu a sebeponížení doposud trvá. Jsou to homosexuální občané, v jejichž jménu se obrácíme k vám všem.

Je pravda, že homosexualita není v Československu již řadu let trestným činem, nicméně, jak z hlediska zákona, tak z pohledu veřejného mínění jsme obětmi druhého řádu, vyvrženci a pářiové. Co však je ještě horší, takřka absolutní mlčení, kterým je otázkou naší menšiny zastřena, z nás dělá obkludné bytosti z Marsu či směšné postavíčky. Tato prudérní společnost, která své členy vedla do úzkých kolejí průměrnosti, nechtěla slyšet a odmítala věřit, že existují i jiné formy lásky než heterosexuální, a ústy svých takzvaných odborníků nás prohlašovala za polonesvéprávné, mírně nebezpečné duševní mrzáky.

Naše sametová revoluce je revolucí lásky, pochopení a tolerance. Vzala si za cíl odčinit všechny křivdy spáchané komunistickým totalitním režimem, a neměla by proto zapomínat ani na nás. Tato revoluce si vzala za cíl navrátit naši zemi do demokratické Evropy. "Jakoukoli diskriminaci homosexuálů, ať už v podobě právní, lékařské či pracovní, je nutno považovat za jednu z forem rasismu, to jest odmítnutí odlišnosti," říká se v Deklaraci práv homosexuálů, přijaté Evropským parlamentem roku 1984. Naprostá většina západních demokracií dnes chápe práva homosexuálů jako nedílnou součást ostatních lidských a občanských práv a řada z nich přiznává homosexuálnímu vztahu statut manželství.

V současné době se v Praze formuje Hnutí za emancipaci homosexuálních občanů, které si klade za cíl usilovat o plné právní

i sociální zrovnoprávnění naší menšiny a o vytvoření prostoru pro svobodný společenský a kulturní život jejich příslušníků. Klade si zejména tyto cíle:

- dosáhnout vypuštění diskriminačních článků z trestního zákona;
- dosáhnout právního uznání homosexuálního vztahu;
- shromažďovat, prošetřovat a publikovat případy diskriminace homosexuálních občanů a poskytovat jim právní a sociální pomoc a ochranu;
- prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků i vlastního tisku usilovat o odstranění předsudků vůči homosexualitě ve společnosti; organizovat zdravotní osvětu v souvislosti s AIDS;
- zajistit plné zrovnoprávnění homosexuální kultury.

Lidsky nedůstojné a takřka bezprávné postavení naší menšiny v Československu je v křiklavém rozporu s elementárními principy humanity i se situací v naprosté většině civilizovaných zemí.

Obrácíme se proto na všechny politické síly i kulturní veřejnost naší rodící se demokracie, aby svou podporou přispěly k vytvoření prostoru pro lidsky důstojný, svobodný a šťastný život několika set tisíc svých bratrů a sester.

Za přípravný výbor Hnutí za emancipaci homosexuálních občanů:

Šimon Formánek, Miloslav Krátký, Jiří Kříž

Kontaktní adresa: Šimon Formánek, Studentská rada filozofické fakulty UK, náměstí Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, tel. 25 45 37, denně 17-19 h.

PŘEHLED ZPRÁV

- **PRAHA.** Kruh nezávislé inteligence pořádá 27.2.1990 v 18.30 hod. na strojní fakultě ČVUT, Praha 6, Suchbátarova 4, posluchárna č. 266, přednášku J. Opat "TGM myslitel moderní". Vítání jsou i nečlenové KNI. (M. Tichý, Praha 5, Trstoličná 5, tel. 52 18 26)
- **ODEVZDAJÍ ZBRANĚ?** Dne 5.2. v odpoledních hodinách provedli zástupci OF Prostějov a okresního tisku kontrolu plnění rozkazů ministra vnitra na okresní správě SNB v Prostějově. Zástupcům veřejnosti bylo umožněno nahlédnout do místností StB, jejich trezorů, skříní a stolů. Trezory, které obsahovaly spisové materiály a kartotéky, Občanské fórum přepečetlo. V místnosti č. 2 upoutala pozornost velká trikolóra pod plakátem s prezidentem Václavem Havlem. Byly zde také tři trezory, z nichž dva se bezpečnosti nepodařilo otevřít vůbec a v třetím byly pouze prázdné šanony. Při namátkové kontrole jednoho ze stolů bylo nalezeno asi patnáct ostrých nábojů ráže 7,65. Nikdo z přítomných příslušníků VB nemohl podat patřičné vysvětlení. Místnost byla přepečetěna celá a OF bude požadovat objasnění této skutečnosti od bývalého náčelníka StB. Ze zprávy o držitelích krátkých kulových zbraní vyplývá, že z celkového počtu 176 osob jich svou osobní zbraň neodevzdalo ještě 14. Tyto byly vyzvány, aby tak neprodleně učinily (VIA)
- **CENY EXILOVÝM ČASOPISŮM.** Bavorská akademie krásných umění v Mnichově (předseda Heinz Friedrich) udělila za rok 1989 svou cenu dvěma exilovým časopisům: Kultura (Polsko) a Svědectví (Československo). Rozbor časopisů přednesli Tadeusz Nowakowski (Kultura) a Ota Filip (Svědectví). Cena ve výši 25.000DM bude rozdělena mezi oba časopisy.
- **OF MODŘANY (STARÁ ZÁSTAVBA).** OF vyjadřuje svou nespokojenost s tím, že MNV Modřany nereagoval patřičným způsobem na výzvu OF a nepředložil veřejnosti odpovídající zprávu o životním prostředí v Modřanech. OF na předložení zprávy důsledně trvá. Vyjadřuje plnou solidaritu s okupační stávkou OF Modřany-Sázava na stavební dostavby 267 bytových jednotek. Vyzývá MNV k dalšímu rozhodnému postupu v hájení oprávněných zájmů obyvatel. OF vyjadřuje své znepokojení nad ropnou havárií způsobenou n.p. Léciva, závod 03, v lednu letošního roku na území Komořan, zejména s ohledem na to, že závod havárij řádně neohlásil. OF bylo informováno, že v objektu Výzkumného ústavu Sigma v Komořanech je umístěno zkušební zařízení obsahující několik tun sodlíku. Umístění takového zařízení uprostřed obytné zástavby považuje za neskutelné a požaduje jeho odstranění. Vyzývá MNV Modřany a OHES Praha 4, aby se situací zabývaly. (za OF Modřany: I. Gaža, J. Zavázal, dr. E. Philippová, dr. K. Koch)
- **PRAHA.** Dne 1.2.1990 zaslala skupina 15 kurátorů otevřený dopis vedoucí oddělení zvláštní péče Správy sociálních služeb NVP, dr. Jiřině Vašíčkové, v němž se praví: "Vzhledem k tomu, že v poslední době došlo v naší společnosti k významným změnám, jejichž charakter Vám jistě nemusíme blíže vysvětlovat, obracíme se na Vás tímto dopisem, kterým Vás vyzýváme, abyste odstoupila ze své funkce vedoucí oddělení zvláštní péče Správy sociálních služeb NVP. Vede nás k tomu především zájem o problematiku, již jsme se jako sociální kurátoři léta zabývali a která nám není cizí ani dnes. Domníváme se totiž, že Vaše odborné ani morální kvality nejsou na takové úrovni, která by byla zárukou úspěšného rozvoje postpenitenciární péče a péče o cirkánské obyvatelstvo v Praze. Závěrem konstatujeme, že považujeme za urážku všech lidí, kterým je práce v sociální oblasti blízka, to, že zrovna Vy vystupujete i jejich jménem ve sdělovacích prostředcích. Pokud na tento dopis v přiměřené době, do čtrnácti dnů, nezareagujete, budeme nuceni informovat veřejnost o některých praktických krocích, které jste ve své funkci podnikala." (za správnost: Ing. Libor Halman)
- **PODNĚT FEDERÁLNÍMU SHROMÁŽDĚNÍ.** V roce 1973, tedy v období, kdy "normalizační proces" komunistické reakce potlačil veškeré svobody a práva čs. občanů, byl Federálním shromážděním přijat represivní zákon o ochranném dohledu. V současné době však "ochranný dohled" ztratil smysl. Nevidím důvod, proč bych měl být omezován a ponižován poté, co jsem byl propuštěn z vězení. A že se o omezování a ponižování jedná, o tom není pochyb. Žádám tedy poslance Federálního shromáždění, aby v nejbližší době projednali a schválili návrh na zrušení tzv. ochranného dohledu. Vykonávám ochranný dohled na OO VB ve Valašském Meziříčí, kde se musím hlásit každé pondělí a musím strpět i jiné ponižující povinnosti, jež z tohoto represivního "zákona" vyplývají. V tomto mém konkrétním případě se zatím nejedná o stížnost, proto ani neuvádím jméno onoho policisty, který mě takto pravidelně šikanuje. Předpokládám, že věc se musí řešit všeobecně, v celé Čs. republice. Proto vás dále žádám, abyste, ještě než budou ochranné dohledy zrušeny, po dohodě s ministerstvem vnitra nařídili všem OO VB, kde dohledy evidují, aby bylo upuštěno od nevhodných praktik ze strany orgánů SNB. Za naprosté odstranění neostalinismu ze všech oblastí československé společnosti! (Z dopisu Antonína Pernického Federálnímu shromáždění, zkráceno)
- **ZVÝŠENÁ AKTIVITA STB?** Občanská

komise OF Šumperk jednala 6.2. s náčelníkem okresní správy SNB v Šumperku a jeho zástupcem. Komise se zajímala o objasnění případu pohřešovaného M. Kolaříka z Jeseníku, informovala představitele OS SNB o tom, že požádala ministerstvo vnitra, aby vysvětlilo přítomnost zvýšeného počtu příslušníků StB v rekreačním středisku MV ve Starém Městě. Na otázku, kolik příslušníků StB na okrese bylo již odvoláno a jaký byl počet konspiračních bytů, náčelník odpověděl, že takovéto informace nemůže podat, protože spadají do rámce utajení. Zástupci šumperského OF jsou tímto vysvětlením znepokojeni, neboť svědčí o tom, že problematika StB není ještě zdaleka vyřešena, obzvláště mimo Prahu. (VIA)

- **REHABILITACE RUMUNSKÝCH DĚTÍ.** Koncem příštího týdne v Československu začnou v šestitýdenní pobytu asi 700 dětí ve věku od 3 do 6 let z dětských domovů v Rumunsku. Jedná se o těžce zanedbané, podvyživené a psychicky postižené děti. Pražští studenti ve spolupráci s ČSČK jsou v Evropě první ochotni tuto humanitární péči poskytnout. Studenti lékařských fakult spolu s ČSČK zajistí vstupní prohlídku dětí, studenti pedagogické fakulty pomohou jako vychovatelé v rekreačních střediscích mimo Prahu. V souvislosti s touto rozsáhlou pomocí se obracíme na širokou veřejnost s prosbou o finanční pomoc. Č. konta: 3122011 SBČS Praha 1, název "Rumunské děti". Podniky, které by byly ochotny nabídnout ubytovací kapacitu v následujících 4 měsících, a cirkve nebo jiné organizace, které uspořádaly nějaké peněžní nebo jiné sbírky a rády by je vhodným způsobem darovaly, ať směřují veškeré nabídky na INFO - Rumunské děti, Pedagogická fakulta v Praze, M.D. Remigová 4, 110 00 Praha 1, tel. 298 751, 1 212
- **PODNĚT PRO REHABILITAČNÍ ŘÍZENÍ.** "Za posledních 40 let se čs. justice, jež byla pod totální komunistickou nadvládou; dopustila statisíců zločinů. Je pochopitelné, že je nutno oběti těchto nezákonností patřičně odškodnit. V případech vykonaných trestů smrti to pochopitelně není možné, jedná se pouze o princip. Finanční odškodnění je nutno vyplácet těm občanům, kteří byli odsouzeni k trestům odcizení svobody na základě vykonstruovaných procesů, nejen politických. Navrhoval bych však, aby tyto částky poškozeným občanům byly vypláceny z pokladny KSČ! V současném období se čs. ekonomika nachází v knzi, do které se dostala především díky podvratné politice KSČ. Nově se vytvářející demokratické zřízení potřebuje finanční prostředky, především pro důležité hospodářské, sociální, ekologické a kulturní účely. Vinu na spáchaných

zločinůch nese pouze KSČ, ta řídila chod tohoto "justičního" aparátu. Ta si vynucovala v dobách těchto nezákonností pochybnou "vedoucí úlohu". Velká část majetku KSČ byla nepochybně získána nezákonně, obohacím se na úkor čs. státu a národa. Z výše uvedených důvodů doporučuji, aby federální vláda ČSR navrhla projednání a schválení příslušného zákona Federálním shromážděním." (Antonín Pemický, Vsetín)

- **SOVĚTSKÉ MANÉVRY V MAĎARSKU.** Polská agentura SIS 7.2. oznámila, že podle informací Maďarského demokratického fóra probíhají od 1. února v západní části Maďarska manévry sovětských vojsk umístěných na území Maďarska. Dle názoru Fóra tato skutečnost nepřispěje ke svobodným volbám a zájmům maďarského lidu. V souvislosti s tím vyzývá Demokratické fórum maďarskou vládu, aby manévry zabránila. Sovětské velitelství oznámilo, že jde o obvyklá cvičení, která se konají podle plánu. Ministr národní obrany Ferenc Kárpáty požádal sovětské velení, aby vojska neprováděla větší manévry do poloviny dubna. (VIA)
- **ŠČELKOVO - SSSR.** Jednodenní varovná stávka zaměstnanců autobusové dopravy se konala dne 6. února v sovětském městě Ščelkovo. Zaměstnanci požadovali zlepšení stavu vozovek ve městě a zvýšení platu. (VIA)
- **VÝSTŘELY V ZAKAVKAZSKU.** V noci z 5. na 6. února byly ostřelovány arménské vesnice Aravuz a Kornidor ze směru lačinského okresu v Ázerbájdžánu. Nikdo nebyl zraněn. Vedení arménských oddílů domobrany oznámilo, že od 24. ledna nepadl z jejich strany ani jeden výstřel. (VIA)
- **PRAHA-CHODOV.** V úterý 6.2. byl spatřen nákladní vůz Tatra, který zajel do zadní části chodovského hřbitova, kde se nalézá asi 200 pomníků ruských vojáků z května 1945. Z auta vystoupili dva muži v montérkách a začali krumpáči odstraňovat pomníky. Pořadatel ani důvod akce není znám. (O. Holumíček)
- **KARLOVY VARY.** Pracovníci Hotelů a restaurací, provozovny Petr v Karlových Varech vstoupili po delší trvající bezvýsledném jednání s ředitelem HaR do okupační stávky (1.2.). Důvodem byly požadavky zaměstnanců provozovny, mezi nimi č. 1 - odvolat neschopnou vedoucí. Po několika dnech váhání a taktizování ředitelství HaR byla stávka 5.2. ukončena přijetím všech požadavků (OF Karlovy Vary).
- **ŽLUTICE.** 23.1.1990 vypukla krátká intenzivní stávka v dětském domově Žlutice. Z celkového počtu 34 chovanců bylo na úterý 18, zbytek ve stávce. Jedním z požadavků chovanců bylo okamžité zastavení a zrušení fyzických trestů. Výchovný řád se o ničem takovém nezmiňuje. Zástupce OF Karlovy Vary téhož dne v ústavu zahájil jednání se zástupci KNV odboru školství, krajské prokuratury a vedoucím ústavu, který se odvolával na provokující cho-

vání světenců, z nichž všichni byli a jsou v ústavu na základě soudního rozhodnutí. Účastníci jednání se myšlením pohybovali stále před 17.11.89 v dimenzích starých, překomaných pravidel. Nyní, po zásahu OF a po dohodě se žlutickým farářem Vladimírem Milerem, který se uvolil provádět koordinovanou spolupráci s ústavem, a tím kontrolovat činnost pracovníků, se snad události pohnou. K lepšímu, doufejme. Mladí, jakkoli poznamenané, má snad stále zelenou. (OF Karlovy Vary)

- **DRAŽOV.** Dražov je malá vesnička spadající pod obci a MěNV Stanovice. Jaké bylo zděšení členů OF Karlovy Vary, když se dostavili na schůzku místního OF a zjistili, že na místní poměry vyvíjí OF aktivitu značnou, ale v čele a funkcích mluvčí jsou - člen KSČ a spolupracovnice StB paní Ilze Zilková, o níž by mohl a snad i bude hojně vypovídat JUDr. Josef Průša z Prahy, jehož tato osoba "odepsala" na 5 a půl roku. Členové OF Karlovy Vary demaskovali tuto ženu, jež se hájila velice nepřesvědčivě, a rozbili tak místní OF. Poučení? Malá veska Dražov je jistě kopii mnoha jiných míst naší republiky a měli bychom všichni nalézt dostatek síly, odvahy a času pro boj proti takovému OF a vystoupit. Demontáž, páta kolona, infiltrace nepřítelů nejsou mrtvými pojmy. Politický oponent je stále používá. (OF Karlovy Vary)
- **ŠVÝCARSKÁ FIRMAL. KISSLINGA G.** má zájem o koupi menší továrny (případně dílny) se strojním parkem cca 15 strojů: frézy, soustruhy, karusel, eventuelně obráběcí stroje na výrobu ozubených kol. Nabídky zasílejte na adresu: Václav Pelikán, Kolbenacker 30/34, 8052 Curych, Švýcarsko. Ideální poloha v okolí Plzně.
- **OBČANSKÉ FÓRUM KRAJANŮ** žijících ve Švýcarském Curychu nám posílalo peněžitý dar (1000\$) a spolu s ním tento dopis: "Jako většina našich krajanů sledujeme s velkým zájmem a uspokojením vývoj událostí u nás doma. Protože chybí jak konkrétní zkušenosti, tak částečné i nápady, jak přitmo pomoci, rozhodli jsme se pro tento způsob přímé 'účasti', i když ve skromném měřítku. Nicméně, kapka ke kapce... Věřme, že náš příspěvek použijete pro Vás nejpříhodnějším způsobem. Není zcela jednoduché zkoordinovat větší rámec, na druhé straně zase neubýde nic na administraci. Byli bychom Vám vděční, kdybyste nám dali o výsledcích Vaší práce vědět. S přáním mnoha úspěchů Václav Pelikán, Josef Slovacek, Josef Kačer, Vladimír Ptáček, Jan Strnad, Franta Liebich, Jaroslav Saudek, Ivan a Jana Mahdal."
- **RADOTÍN.** Od prvních okamžiků tzv. sametové revoluce se všude mluvilo jen o ní. Ani na našem pracovišti - mateřské škole - tomu nebylo jinak. V této době nastaly nepřijemné rozpory mezi ředitelkou školky a školnicí na jedné straně a ostatními zaměstnankyněmi školky na straně druhé. Vznikaly přitom o to, zda vyvést či nevyvést státní vtažku, zda podepsat či nepodepsat pro-

hlášení odsuzující zasan na národní třídě 17.11.89, zda dětem odpovídat na jejich otázky týkající se studentů a stávek a v případě, že ano, zda jim říkat pravdu, atd. V mateřské škole vznikla nástěnka OF, kde byla vyvěšena všechna naše dosavadní prohlášení, stanovky OF, aktuální články z tisku a různé informační letáky. Začátkem prosince mateřskou školu navštívily obvyškolní inspektorky Sedláčková a Jarošová, které všechna prohlášení a nástěnky sundaly a doporučily ji "lépe využít". (Je třeba podotknout, že do 17.11. zde byl obraz V.I. Lenina.) Několik dní nato přijely inspektorky opět a jednaly s ředitelkou a se zástupci výboru SRPŠ bez vědomí ostatních zaměstnanců školky. Později jsme se dozvěděly, že jednání se uskutečnilo na základě anonymní telefonické stížnosti jednoho z rodičů na provoz školky a jednání s dětmi. Celý zápis, skládající se ze čtyř stran A4, je velice obecný, jednotlivé body stížnosti neopodstatněné a při vši vážnosti směšné. Ovšem rodiče se nespokojili jen s tímto zápisem, ale navrhli jednotlivým zaměstnankyním i potrestání. Je s podivem, že ačkoli je obsah celého zápisu obecný a vrhá špatné světlo především na ředitelku školky, její potrestání si rodiče nepřejí. Kromě toho při zjišťování okolností vzniku zápisu z jednání, na němž bylo přítomno 10 rodičů, přišlo se na to, že na tomto jednání byly stížnosti pouze dvě, které naopak v zápisu chybí. Většina rodičů přítomných jednání se o bodech stížnosti dozvěděla až po přečtení zápisu, mnozí s ním ani nesoouhlasili. Od 14.12.89 proběhlo již několik dalších společných schůzek inspektorek s učitelkami a zvlášť také s rodiči a ředitelkou. Na jednu z nich pozvaly učitelky i zástupce OF v Radotíně a redaktora NTS, kteří však byli z místnosti vykáženi. Protože jednání nebrala konce, požádaly jsme o pomoc koordináční výbor OF v Radotíně. Jeho mluvčí pan Bartík, poslanec ONV Praha 5, nám přislíbil pomoc, ale schůzka všech zúčastněných stran je stále odkládána. Máme pocit, že inspektorky, ačkoli jistě vědí, že stížnosti rodičů nejsou oprávněné, si chtějí zachovat "hezkou tvář", a proto čekají, zda se situace nevyřeší sama. (za MŠ Radotín: učitelky Monika Kumherová, Lucie Zápotocká, Ivana Průšová, kuchařky Lubislava Čulíková, Marie Králová)
- **OF Keramoprojektu Praha** dopisem podpořilo návrh poslance FS Michaela Kocába přednesený na závěr zasedání FS, aby se nejzazším termínem odchodu sovětských vojsk stal 31. prosinec 1990, přičemž převážná část tohoto vojska by měla odejít do 15.5.19. (102 podpisů).
- **Národnostní komise Občanského fóra** vydala dne 2.2.1990 stanovisko týkající se ústavního zastoupení národností v ČSSR. OF v něm uvádí, že občane, kteří se hlásí k jiné než české nebo slovenské národnosti, tvoří asi 10% obyvatel ČSSR (včetně obyvatel romské národnosti). Návrh nové ústavy předložený OF počítá s pěti hlavními národ-

nostmi: maďarskou, německou, polskou, romskou a ukrajinskou. OF zásadně nesouhlasí se stanoviskem některých vládních a státních činitelů, která naprosto negují návrh na ustavení federálního ministerstva národnosti, předložený OF již v prosinci 1989. Aby se předešlo znevažování problematiky menšin, NK OF oznamuje, že nadále považuje za nutné podporovat myšlenku ustavení zmíněného federálního ministerstva a v příštích dnech předloží v této věci konkrétní návrh.

Prokurátor vojenské obvodové prokuratury npor JUDr. Jaroslav Kučera se obrátil prostřednictvím Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných na ty, kteří by mohli vydat svědectví o osudu Pavla Wonky, a žádá všechny občany, kteří v minulosti vykonávali trest odnětí svobody v NVÚ Minkovice a v době od 13. 8. do 9. 10. zde přišli do styku s Pavlem Wonkou, sdíleli s ním celou nebo odděleně, setkali se s ním při lékařských prohlídkách, eskortách, výdeji stravy nebo při jiné příležitosti a mohou poskytnout věrohodné informace a osobní svědectví o jeho chování a zejména pak o vystupování příslušníků SNV vůči němu, aby se přihlásili na Vojenské obvodové prokuratuře v Litoměřicích, Michalská č. 2, a to buď osobně, písemně s uvedením své nynější adresy, nebo telefonicky na litoměřickém čísle 2593. Jejich údaje mohou mít zásadní význam pro objektivní a spravedlivé posouzení věci. (VIA PRAHA)

- ZLÍN. Od dubna letošního roku by mohlo OF Zlín vysílat vlastní televizní program na 51. kanálu, který lze zachytit v okresech Zlín, Kroměříž a Uherské Hradiště. O realizaci projektu se jednalo 31. ledna na pracovní poradě OF a zástupců filmového studia. Okresní správy spojují, závodního klubu Svit a výrobního družstva Fotografie Zlín. Občané by měli být prostřednictvím tohoto vysílání seznamováni mj. s problematikou voleb i s jednotlivými kandidáty, které navrhne OF. (VIA PRAHA)

- VRATISLAV. Solidarita Bojující ve svém prohlášení kritizuje politiku vlády T. Mazowieckého, protestuje proti účasti komunistů ve vládě, závislosti Polska na SSSR, pobytu sov. vojsk na polském území, nerovnoprávným dohodám v rámci RVHP a proti vojenské doktríně VS. SB rovněž kritizuje hospodářský vládní program, přijatý pod nátlakem západních bank, jehož jediným výsledkem je pokles životní úrovně. Při současném zavedení volných cen a při zmrazení mezd nadále existujících monopolů neexistuje zpětná vazba mezi prací a cenami a mezi prací a mzdami. Inflace již přesáhla limit plánovaný pro leden na 45% a celkové pro r. 1990 na 95%, což vede k poklesu výroby a životní úrovně. SB nesouhlasí s utahováním opasků bez záruk, že je to pro dobro svobodného, soudržného a nezávislého Polska, a je přesvědčena, že vláda T. Mazowieckého tyto záruky nespíná. SB proto žádá určení termínu svobodných voleb do Sejmu a senátu současně s volbami do orgánů místní samosprávy, odstoupení gen. Jaruzel-

ského, omezení růstu cen základních potravin, zvýšení min. mezd a důchodů a snížení daní. Nebudou-li tyto požadavky splněny, SB bude podporovat stávky aj. společenské protesty.

- Komise FS pro vyšetřování událostí ze 17. 11. 89 se zabývá i právní odpovědností příslušníků SNB za jejich činnost v lednu loňského roku. V této souvislosti vyzývá občany, kteří byli za účast na demonstracích v Praze 16., 17. a 19. ledna 1989 příslušníky SNB zadrženi a vyvezeni za Prahu, aby se urychleně písemně přihlásili s uvedením celého jména na adresu člena VONS JUDr. Josefa Danisze, AP5, Václavské nám. 41, 112 22 Praha 1. (VIA Praha)
- BRNO. Dne 9. 1. 1990 bylo založeno Občanské fórum tělesně postižených občanů - obyvatel bezbariérového domu v Mikulovské ulici 9. OF tímto vyzývá všechny tělesně postižené, kteří mají zájem na spolupráci ve zlepšování svých životních podmínek, aby se obrátili na adresu: OF tělesně postižených občanů, Mikulovská 9, 628 00 Brno. Za OF invalidů mluvčí J. Šulcová
- BRNO. Ota Nepilý a Petr Zaviacík vyzývají fotografe, aby přispěli do fotografické publikace brněnského OF o událostech po 17. 11. v Brně a okolí. Fotografům budou zajištěna autorská práva a nepoužité materiály vráceny. Nejpozději do poloviny února se osobně nebo telefonicky obraťte na adresu: Ota Nepilý, Středisko dopravy a zámečnicků PBH Brno III., Stará ulice 7/9, tel. 678 179, v pracovní dny 16.00-22.00.
- PŘEROV. Nový náčelník OS SNB v Přerově pplk. dr. František Šiška ujistil při pátečním setkání zástupce OF, že hodlá kontrolovat činnost bývalých příslušníků StB a zabránit tak jejich případným pokusům o diverzní akce. Přislíbil rovněž, že na všechny podněty a připomínky OF bude pohotově reagovat. (VIA PRAHA)
- ZLÍN. Ani zastavení činnosti StB a odvolání některých funkcionářů z řad náčelníků OS SNB nelze považovat za konečné a dostatečné řešení. I na úrovni nižší než náčelník OS SNB pracují nadále funkcionáři zaměřeni ne na posilování důvěry lidu v SNB, ale na budování a prohlubování osobní moci, majetnictví a osobního prospěchu. Při dalším působení morálně zdegradovaného určitého počtu funkcionářů různých stupňů nelze předpokládat, že SNB bude odhalovat trestnou činnost bývalých nebo stávajících funkcionářů jiných složek, kteří dříve žili s vedením SNB ve výnosné symbióze. Nelze sice připustit žádné unáhlené kroky k nápravě a očistění SNB, ale zbytečné prodávání tímto lidem umožňuje i nadále ovlivňovat podřízené v bývalém nechalé známém duchu. (Zpráva I.S., npor. VB; za autenticitu ručí OF Zlín.)
- ÚV Společnosti přátel žehu vydalo prohlášení, v němž uvádí, že v souladu s demokratizačním procesem ve společnosti a ústavními změnami vypouští ze stanov společnosti vedoucí úlohu KSČ a stejně tak ideové působení v duchu marxisticko-leninské filozofie.

K naplňování svého posání hodlá využít svých bohatých zkušeností uplynulých 80ti let i širokého zapojení členů dalších politických stran a nových občanských iniciativ do svých orgánů všech stupňů. SPŽ je přesvědčena, že oblast pohtěbnictví lze povýšit na daleko vyšší úroveň při naplňování především myšlenek humanismu, rozšiřování služeb sociálního charakteru a lidského porozumění.

- UHERSKÉ HRADIŠTĚ. Vyšlo nulté číslo časopisu GIRO DEPIŠKO, vydávaného stejnojmennou cyklistickou iniciativou. Její každoroční závody mezi restauracemi okresu udržovaly přes období normalizace jakés takés zbytky svobodného lidského sdružování, recese a instinktivního odporu proti všeobecné manipulaci. Ideově stojí blízko SVS. Z posledních akcí GIRO DEPIŠKO: "Vánoční cyklistická manifestace za rozšíření aparátu KSČ" před sekretariátem strany a uzamčení stavení nové jedenáctipatrové budovy VB a prokuratury pod heslem "Než strážníci radši pivnici." (J. Z.)
- PROSTĚJOV. Podivných způsobů užil tajemník OV NF v Prostějově soudruh Tomeš při odvolání některých poslanců ONV. Po obdržení návrhu na odvolání bezpartijních poslanců je nutí podepsat následující prohlášení: "Rezignuji na funkci poslance ONV z tohoto důvodu: vzhledem k mému dosavadnímu působení neskytám záruky rozvoje politické demokracie." Vysvětloval jim, že je to požadavek okresního občanského fóra. Na dotaz člena rady KC OF pana Kohuta, proč použil tento průhledný způsob k vyvolávání nenávistných nálad vůči Občanskému fóru, odpověděl, že rezignace je vždy lepší než odvolání. Po návrhu pana Kohuta, aby tedy rezignoval sám, než bude odvolán, odpověděl, že je nemocný a že neví, co by měl dělat. (Amošt Kohut)
- MOSKVA. V táboře nucených prací v Chersonské oblasti na Ukrajině byl těžce zraněn jeden ze skupiny vězňů, kteří byli ostřelováni dozorcem věznic. Vězeň Jurij Abramov, který o tomto případu podal informace, byl doposud držen v izolaci. Po zahájení vyšetřování je J. Abramov umístěn v cele č. 172 v Žitomiru.
- OSTROVNAD OHŘÍ. 8. února vyhlásilo Vězeňské fórum NVÚ Ostrov n.O. jménem asi 350 z celkového počtu 400 vězňů tohoto ústavu protestní hladovku, což oznámilo dopisem prezidentu Havlovi. Vězni poukazují na to, že správa NVÚ neplní závěry komise ČNR, která v minulých týdnech navrhla četné změny v režimu výkonu trestu a chodu NVÚ. Nesplněny zůstaly zejména požadavky na kádrové změny místního útvaru SNV a požadavky na zlepšení stravy. Hladovky se účastní nemocní a invalidní vězni, umístění na odděleném úseku. V sobotu 9. 2. zabránila správa NVÚ evangelickému duchovnímu Petru Paynovi ve vstupu do útvaru s tím, že se při svých rozhovorech s vězni neomezuje jen na čistě duchovní témata. (VIA)

PROBLEMY S RUDOU ARMÁDOU

(Dopis z Milovic)

Přátelé, posílám Vám zprávu o tom, jak se chovali a chovají vojáci a občané Sovětského svazu v Milovicích a jeho okolí.

Již po prvních dnech jejich vstupu na naše území začali budovat různé vojenské objekty pro Sovětskou armádu a jejich rodinné příslušníky, včetně obchodů, kulturních sálů, kin, škol atd. Toto budování, kterého se účastní několik našich stavebních organizací, trvá do dnešních dnů.

Stovky hektarů lesa padly za obětí piskovníků a nejrůznějšími vojenskými objekty. Nejkrásnější partie lesů v Milovickém okolí s posledními zbytky vřesu tak zanikly a zbyly po nich jen hluboké díry. Tato devastace přírody trvá už třetí desetiletí let. Rekulivace se však žádná neprovádí.

Zároveň bych se chtěl zmínit o tom, jak nám sovětská vojska ničí zdroje pitné vody. Vypouštění olejů a pohonných hmot do půdy je pro sovětské vojáky nejjednodušší způsob, jak výměnu provést. Proto je v několika obcích sousedících s vojenským prostorem pitná voda znečištěna už natolik, že se musela dovážet odjinud v cisternách. Nyní jsou tyto obce napojeny na vodovodní řady vzdálenějších obcí. Týká se to Zbožicka, Všejan, Vanovic a Čachovic.

Dále bych chtěl upozornit, jak se chovají v našich lesích. Stovky stromů, smrků, borovic, ale převážně bříz, usekaných asi 1 m vysoko (podle toho, jak byl dotyčný voják vysoký). Z něho užžito pár větvíček na koště a zbytek ponechán na místě, takže se po lese válejí šmíla a polostmíla torza bývalých krásných, vzrostlých stromů. Ohnišť, 20 až 30 metrů od sebe vzdálených, je po lesích nepočítaně. Kolem nich se válejí střepy a láhve od alkoholu. Lesy jsou plné hromad nejrůznějších odpadků, včetně ojetých pneumatik z nákladních automobilů, jak je tam vysypali sovětské vojáky, přestože všude kolem Milovic i ve vojenském prostoru jsou skládky pevných odpadků.

Jeden případ za všechny:

Po vybudování vodovodu z Káraného na letiště v Milovicích (kde si znečišťovali pitnou vodu pohonnými hmotami) vysázely Státní lesy, po zplavňování lesních prvků, nové smrčky a borovičky. Do těchto mladých porostů asi 40 cm vysokých se už sypou znovu odpadky.

Milovicemi protéká potok Mlýnařice. Za Lysou věží do Labe. V tomto potoku bývaly ryby, žaby, ondatry, voda v něm byla tak čistá, že u pramene se dala pít. Potok začínal u obce Vápensko studánkou, kam lidé chodili pro vodu na pití, když zde v okolí pracovali na poli. Dnes je z potoka mrtvá stoka, protože sovětské vojáky do něho vyhazují a vypouštějí všechno nepotřebné, a tím zabránili průtoku vody v potoce. Potok byl po několikaletých urgencích MNV kolem posádky vyčištěn, takže voda začala opět proudit. Netrvalo to však dlouho, během jednoho roku byl potok znovu tak zanesen, že voda opět neprotéká.

Dalším znečišťovatelem životního prostředí okolí Milovic jsou desítky kotelen, které si v posádce vystavěli sovětské vojáky. Jejich kouřící komíny znečišťují oblohu mnoho kilometrů daleko. Jednu z těchto kotelen postavili asi 100 metrů od mého domu. Když fouká severní vítr, máme dvůr i zahradu plnou sazí. Musíme dvorek luxovat, protože saze se zamést nedají. Sušit prádlo se venku také nedá.

Zmínovat se o hluku, který dělají nadzvuková letadla při startu nebo při nízkých průletech nad obcí, asi nemá cenu. To si každý umí představit. Zvláště při nočním létání je hluk tak silný, že se při něm nedá spát nebo dívat na televizi. Obraz se při průletech letadel nad obcí roztrhne, hluk letadla převyšuje zvuk televizoru a divák toho moc nevidí ani neslyší. Televize je rušena nejen letadly, ale i radiolokátory a výsílkami všech druhů zbraní. Proto mnoho občanů Milovic příjem televize odhlásilo. Prach, který zviřují stovky aut a transportérů sovětské posádky a stavebních organizací, které projíždějí denně Milovicemi, také životnímu prostředí nepřídává.

Dále bych se chtěl zmínit o sousedských vztazích. Já a několik mých sousedů bydlíme vedle sídliště Sovětů. Rozstříhané ploty je věc tak samozřejmá, že se nikdo z nás už ani nerozčiluje. Pokud je na zahradách nějaké ovoce, nemá cenu díry v plotě opravovat. Před několika lety jsem celý týden, jak jsem přišel a práce, plot opravoval. Druhý den byla díra v plotu znovu, tak jsem to po týdnu vzdal. Od té doby máme plot děravý. Sousedé rovněž. Teď si Sověti chodí po zahradách i dvorech, kdy se jim zachce. Sousedka je starší žena. Po její zahradě se procházejí, i když je na zahradě přítomna. Druhému sousedovi otrávil několikrát německého ovčá-

ka. Má už třetího od doby, co postavili za našimi zahradami sovětské sídliště. Nám, protože nemáme hlídačského psa, ukradli jablka už očesaná od samého vchodu do domu i s přepravkami. Jindy manželka pověsila pytel s ořechy ke vchodu do domu, aby doschly, ale rovněž ráno byly pryč. Od té doby musíme všechno, co sklídíme, ihned uložit do sklepa.

Sídliště Balonka, ve kterém bydlívali naši vojáci z povolání a jejich rodiny, bývalo pýchou Milovic se svými květinovými záhony před domy, parkovou úpravou, ovocnými stromy podél ulic a cest. Dnes je sídlištěm tak zdevastovaným, že se sem sjíždějí dívat lidé z celé republiky i zahraničí, jak žijí sovětské občany. Papíry, krabice nejrůznějších druhů se válejí po ulicích, láhve od alkoholu naházené v bývalých okrasných keřích, v oknech místo záclon sovětská "Pravda". Ve sklepech naděláno tak, že se tam nedá kam hlápnout. Venkovní omítka na zdech opadaná (protože tam tečou záchody), stěny na chodbách černé, vypínače, zásuvky vytrhané ze zdi atd. Řemeslníci odmítají do těchto prostor vstupovat. Proto musel MNV zajistit četní Romů, kteří tyto prostory čistí, aby tam mohl kulturní člověk vstoupit. Snad právě proto kdosi nařídil (MNV to nebyl), že se na všech přístupových cestách do Milovic objevily značky zákazu vjezdu všech vozidel kromě dopravní obsluhy. Tím se staly Milovice jedinou obcí v ČSR, do které nemá československý občan volný přístup. Takováto opatření neprovedly ani okupační úřady nacistického Německa během druhé světové války.

Naposledy bych Vás chtěl seznámit s těmi nejzávažnějšími událostmi, které se v Milovicích udály.

Praxe a bitky domácích obyvatel se sovětskými občany bývaly na denním pořádku. Často při nich tekla krev. Někteří účastníci bitek museli být i hospitalizováni. Další závažnou událostí bylo, když se roku 1974 opilý důstojník Sovětské armády zmocnil tanku, vyjel ze stanoviště, přejel silnici a po 100 metrech jízdy projel dvoudomkem, ve kterém přešel a usmrtil v křesle sedícího mladého muže, pana Josefa Jakubáka, otce dvou malých dětí, pokračoval v jízdě, až narazil do jednopatrového domu, o který se zastavil. Z místa činu ihned uprchl. Domek byl během několika hodin oplocen vysokými plechovými zázarasy, aby jej nemohl nikdo fotografovat nebo filmovat. Zázarasy byly odstraněny až po opravě domku.

Další takovou závažnou událostí bylo, když pracovnice státního statku svačily u cesty a okolo projížděly tanky Sovětské armády, jeden z nich náhle vybočil a dvě z nich, paní Hlaváčkovou a paní Vágnerovou, na místě usmrtil.

Toto jsou případy, které se udály v Milovicích. Takových a podobných událostí je jistě v okolních obcích více.

Pamatuj si vojenskou posádku od první republiky, přes německou armádu z druhé světové války, naši armádu po druhé světové válce, ale to, co se děje od 21.8.1968, nemá v dějinách Milovic obdoby.

Všechny události ohledně životního prostředí, ale i jiné, se projednávají na plenárních zasedáních MNV v Milovicích. Jsou o tom záznamy na MNV. Kdo má zájem, může se o tom na MNV přesvědčit. Všechny připomínky MNV zapadly někde na vyšších orgánech a nic se neřešilo.

Na závěr bych chtěl tímto poděkovat všem studentům, že dali podnět k demokratizaci naší společnosti. Kdy konečně po 21 letech se věci nazývají skutečnými jmény, kdy okupace je zase okupací a ne internacionální pomocí. Protože když jsem se 21.8.1968 ráno podíval z okna a pod ním stál kanón namířený proti domu v protější ulici a v ostatních ulicích a okolních kopcích stály tanky s kanóny namířenými na místní posádku, tak to pro každého soudného člověka byla okupace. Jen pro několik zaprodanců a přizpůsobivců se kanónistů to byla bratrská internacionální pomoc.

Přál bych si, aby nová československá vláda s podporou všeho československého lidu plnou vahou své autority usilovala o odchod sovětských vojsk z našeho území v co nejkratší možné době. Toto je přání moje i místního Občanského fóra.

V Milovicích dn 26.12.1989 Jaroslav Čančík, milovický občan a rodák.

kontoNTS

S: Jan Ruml 34278-180556-021,
SBČS Pha 2.

Václavské náměstí 42, Praha 1
Kčs: Jan Brabec 1238340-018,
ČSS, Vodičkova 9, Praha 1

JEŠTĚ MAJOR ŠÁRA A VŮBEC VB

Přichl jsem se o setkání pracovníků OS SNB v Praze 6 s několika představiteli OF v Praze 6. Od setkání jsem si mnoho sliboval. Uspělo se 8.1.m. Pracovníků VB a zrušeného útvaru StB bylo mezi třiceti až čtyřiceti, nás z OF bylo osm. Výsledek byl téměř katastrofální. Dovolil jsem si vyjádřit nespokojenost s tím, že major Jiří Šára nebyl ještě zbaven své dost vysoké funkce. Je zástupcem náčelníka obvodní správy SNB v Praze 6 pro VB. Přítomný náčelník bránil majora Šáru i sebe. Je prý zásluhou majora Šáry, že jemu podřízený úvar potírá kriminalitu v Praze 6 úspěšněji, než to činí obdobné útvary VB v jiných pražských obvodech. Náčelník OS se nezdál vyveden z míry ani mými opakovanými projevy údivu nad tím, že si nevím Šárova násilnictví vůči jedné skupině obyvatel, disidentům. Teprve když jsem přečetl výňatek z článku Lucie Váňové "Domovní prohlídka jak z kriminálu" na str.6 č.46 Informačního servisu a když jsem vypověděl, jak mi Šára 20.července minulého roku na OS SNB v Praze 6 vyhrožoval, řekl náčelník, že se Šárov případ "bude ještě řešit". Proč prý jsem se však neobrátil na něho, náčelníka OS, se svými námitkami proti Šárovi jednání? Náčelníkova výška byla pokrytecká, protože jsem si v červenci m.r. na Šáru písemně postěžoval tehdejšímu předsedovi vlády ČSSR a náčelník OS byl s mou stížností seznámen. Stejně bez výmluvy je náčelník v případě Lucie Váňové. Cituji ze zmíněného článku: "Důležité je, že počínání Šárova komanda bylo už u soudu, který se konal relativně hluboko před revolucí (18.října 1989), označeno za nezákonné." Že by se náčelník o tomto nezdaru svého podřízeného nebyl dověděl? Lucie Váňová a já jsme jistě nebyli jediné disidenti, ke kterým se Šára zachoval násilnický. Aspoň něco z toho, co není známo nám, muselo být známo jeho nadřízenému. Že si náčelník dávno nevyžádal od svých nadřízených Šárovo sesazení z poměrně vysoké funkce (sám ho prý sesadit nemůže), je výsměchem celému současnému vývoji. Záměr pochvalné zmínky o Šárovi v Mladé frontě se mi zdá jasný. Skalní přívrženci starého pořádku v SNB chtějí udržet ve vedoucí funkci stalinistu známého mimořádnou arogancí, aby ukázali, jak jsme my disidenti bezmocní, aby nás přímo zesměšlili, a tím snadněji udrželi v SNB také ty nepřátele nového pořádku, kteří byli při své trestné činnosti proti demokratickým aktivistům méně nápadní. To

si dovoluji v Praze, kde je dost disidentů, tak že by měli aspoň tady počítat s naším odporem. Jaká je však asi situace v českých a moravských okresních městech? Slyším o tom poplašné zprávy. Starému systému oddaní mafie tam prý vládne jako před převratem. Leckde prý už kontroluje okresní či krajská OF a vytlačuje z nich demokratické aktivisty jednoho po druhém.

Náčelník mne při jednání 8.1.m. nepřekvapil tak příliš. Řekl jsem mu už při sjednávání setkání, že z VB nejméně věříme náčelníkům, protože ti byli do svých funkcí dosazeni nebo schváleni Státní bezpečností. Byl jsem však a zůstávám zneklidněn a rozpučen postojem přítomných příslušníků, velkou většinou pracovníků VB. Jejich náčelník s nimi musel být spokojen. Pokud jeho a Šáru nepodpořili, nepromluvili proti nim, ani jediný. Stěžovali si na to, že veřejnost má o jejich činnosti a pracovních podmínkách zkreslené představy. Ujišťovali nás, že jim záleží na tom, aby mezi pracovníky OS na straně jedné a OF a veřejností na straně druhé byl vztah důvěry a spolupráce. Jako by nechápali či nechtěli pochopit, že my demokratičtí aktivisté musíme pokládat jejich pěkně znějící řeči za lstivou taktiku přivrženců starého systému, dokud se nebudou distancovat výslovně a jasně, oni v Praze 6, od mjr.Šáry a od všech, kdo jsou odpovědní za jeho tak dlouhé setrvávání ve vedoucí funkci ve Věřejné bezpečnosti. Setkání zástupců OF a VB v Praze 6 nepokládám za úplnou katastrofu jen proto, že větší část pracovníků OS SNB nebyla přítomna. Možná by se mezi těmi, kdo nebyli pozváni, našel někdo, kdo by se vyjádřil o Šárovi a všech jeho obráncích kriticky a zbavil svou vlastní odvahou další kolegy strachu z vyjádření vlastního názoru.

Nejde jen o OS SNB v Praze 6. Jde o všechny obvodní a okresní správy SNB. Nemají-li z nich přívrženci starého pořádku vybudovat spolehlivou zálohu pro puč proti novému pořádku, až ten se dostane do nesnáží, je nutno postoupit od "zatím tápavých krůčků" (IS č.46 str.6) k účinnějším opatřením, kterými by byly tyto správy podrobeny občanské kontrole. Bez iniciativ řadových příslušníků VB to nebude možné. Ti však musí dostat prostor ke kritice náčelníků a kolegů, kteří projevovali při sledování zájmů starého režimu osobní iniciativu.

Jan Dus, 9.2.1990

K - 231

V únoru 1948 Gottwald předvedl, že byl učenlivým žákem Josefa Stalina, největšího nekrofila v novodobých dějinách, a zakroužil demokracii krkem. Neprodleně, jak byl příslib v jednom vystoupení v parlamentu, začal se svou komunistickou stranou likvidovat demokracii cestou bezuzdného teroru. Do spěšně budovaných koncentračních táborů v prostoru Jáchymova dingovala komunistická justice silici proud obětí pod záminkou teorie o třídním boji a diktatuře proletariátu. Nehledě k naprosté degradaci právních norem, platných v civilizovaných společnostech, byla i v nových podmínkách praxe soudů zdoluhavá a nevykonná. Úramové doly pro těžbu strategicky důležitého kovu vyžadovaly přísun tisíců a tisíců pracovních sil. Urychleně byl přijat Zákon na ochranu republiky č.231, který zajišťoval bez zbytečného zdržování a skrupulí hladký přísun libovolného množství dalších otroků. Státní soudy, pracující v intencích tohoto zákona, bylo možno přirovnat k nacistickému Sondergerichtu. To vše bylo z hlediska členů komunistické strany v naprostém pořádku, neozval se jediný hlas protestu a o údobí 1948-1950 se raději mlčí. Teprve na rozhraní let 1950-1951 nastal pocit zneklidnění, jak píše London ve svém Doznání, když čemé limuzíny začaly sledovat vysoké funkcionáře strany, kteří do té doby naděně tleskali. Tato infernální první fáze komunistické vlády vyvrcholila popravou Slánského a spol.

Snem hladového je chléb, snem otroka je svoboda. Vězníové odsouzení podle zákona 231 byli elitou na lágrech a ve věznicích nejen pro své vysoké tresty, ale hlavně pro morální postoje, které zastávali a v případě možnosti

prosazovali. Jakožto sen státních vězňů se vynořila anonymní myšlenka na Klub, kde by se po nabytí svobody mohli setkat, pomáhat si navzájem, spolupracovat. Záhy po roce 1948 se ukázalo, že se režim nezhroutl a že pomoc ze Západu je nereálná. A náhle vyvstala pravděpodobnost, že vražedné rozsudky Státního soudu zůstanou v platnosti a že tedy ten který politický vězeň si odpyká svých deset, patnáct, dvacet pět let, pokud nebyl už pověšen za hrdlo. Nebylo lehké vyrovnat se s tak zoufalou vyhlídkou, a tak spíše jako protiváha, útěcha a žert vyplynula idea Klubu - 231, bývalých muklů, kteří se jakýmsi zázrakem dostali na svobodu. Že v tomto směru nepomůže nic než zázrak, napověděla jasně léta 1951-1953, kdy moc přikročila k realizaci fyzické likvidace politických vězňů. Za nejkrušnějších podmínek hladu, zimy a šestnáctihodinové práce přežívali lidé (také nepřežívali) snad jen silou vůle. Nebylo v lidských možnostech trvale vzdorovat, avšak neočekávané nastal zvrat. Smrt Stalina a Gottwalda znamenaly mezník, od něhož se poměry začaly zlepšovat a naděje na přežití pomalu stoupala.

A pak už následovaly známé události, které byly sledovány ve věznicích a lágrech velmi pozorně. Vystoupení Chruščova na XX. sjezdu, Sjezd čs. spisovatelů, vývoj v Polsku a Maďarsku. Tyto zajímavé názvy ovšem zahlušily výstřely, potlačující maďarské povstání, a maha stalinistů o návrat poměrů do starých osvědčených kolejí. Okolnosti se však přece jen poněkud změnily. Pro postavení politického vězně přinesly novinku v podobě praktického uplatnění klauzule o podmínečném propouštění vězňů po

odpykání poloviny trestu, dosud neužívanou a sloužící jenom pro smích. Počátky této nové fáze byly rozpačité, týkaly se jen několika případů z masy politických vězňů, většinu omilostněných tvořili vězňové kriminální. Postupem doby, zvláště ke konci padesátých let, však počty státních vězňů propouštěných "na polovičku" rostly, byli propouštěni ti, kteří dosluhovali poměrně nízké tresty nad deset let a bylo je možno na další dva tři roky držet v šachu formou podmínky. Teprve amnestie z května 1960 přinesla radikální obrát v masovém propouštění tisíců a tisíců vězňů. Zbývající, kteří přežili, byli propouštěni individuálně až do roku 1968, maximální délka odpykaného trestu dosahovala dvacet let.

Propuštění politických vězňů se stýkali víceméně náhodně, podle bydliště, podle individuálních zájmů, podle styků osvědčených na lágrech a ve věznicích. Samozřejmě si navzájem pomáhali v praktických záležitostech zaměstnání a v řešení osobních poměrů, avšak žádná organizace, která by měla sledovat obecné či politické cíle neexistovala a ani nebyla propovádána. Politické vězňů chápali svou situaci jako pokračování lágrového systému na větším prostoru a v jemnějším provedení. Místo uniformovaných bachařů zde fungovala strana se svou vedoucí úlohou s metodami v zásadě totožnými. Bylo sice možno jít do biografu bez známky, ale persekuce a diskriminace pokračovala při úředních jednáních, v nabídce pracovních příležitostí, ve špehování soukromí. Většinou začínali z troskek stavět nový život. Rozvrácené rodiny a holé ruce byly často tím jediným, s čím se museli po návratu vyrovnat. Prošli však tvrdou školou a uměli pracovat, takže brzy začali dosahovat na jakýchkoliv pracovních úspěšných výsledků. Praktické úkoly vybudování nových domovů je plně zaměstnávaly, k otázkám veřejným a politickým zachovávali postoj "splendid isolation". Neživil v sobě pomstu vůči dřívějším i současným vězňům, avšak nebyli ochotni chodit s nimi na led, měli s komunisty tolik zkušeností - a takového druhu - jako nikdo jiný. Pokud se o myšlenku Klubu hovořilo, tak spíše s úsměvem v souvislosti s věcmi minulými a šťastně překonanými.

Vývoj situace v roce 1968 politické vězně překvapil ve dvojím směru. Jednak sled událostí připomínal ve svém zrychlení rozjezd vlaku, kterému selhaly dosud vždy spolehlivě fungující brzdy bezpečnostních okruhů, za druhé potom způsob myšlení u rostoucího počtu kritiků režimu otevřenosti, nebojácnosti a pravdivým viděním nasvědčoval vážnému úsilí o znovunastolení základních demokratických poměrů. Většina politických vězňů však i za těchto podmínek zachovávala zdrženlivost a odmítala se angažovat. Vzhledem k minulým zkušenostem považovala dění za jeden z dalších politických veletočů a odmítala uvěřit přerodu Šavla na Pavla, vypěstovaná a vždy osvědčená skepse jednoznačně převažovala. A tak návrh na pokus o legalizaci K 231 byl akceptován s tím, že bude neúspěšný a potvrdí nemožnost a neschopnost systému překročit svůj stín. Už jen okolnosti a průběh celé akce připomínaly spíše grotesku, než plánovaný a cílevědomý počín. Z náhodného setkání několika bývalých muklů, kde se otázka K 231 diskutovala, se uvolili dva dobrovolníci, že to zkusí a příští den půjdou požádat na ministerstvo vnitra o registraci spolku, který by sdružoval bývalé politické vězně, kterýžto status jim byl doposud kategoriicky odírán. Plán pracovní náplně činnosti K 231 byl stanoven pouze v několika mlhavých bodech: rehabilitace politické i morální, pomoc při nápravě justičních omylů, sociální pomoc nespravedlivě postižených, zevrubná registrace všech odsouzených. Ještě téhož dne odcházeli delegáti s příslibem povolení K 231 a založení bankovního konta. Takový výsledek ve skutečnosti neobtěžovali, trvalo jim mnohem déle propracovat se k odpovědnému činiteli, než rozhodující jednání samo.

O věci si není třeba dělat iluze. V ministru Pavlovi, který měl značnou zásluhu na tomto výsledku, se nepohnulo svědomí za výkon funkcí, které kdysi zastával. Jako Dubčekův člověk však souhlasil se vznikem jedné z dalších použitelných nálakových skupin, podle svodek Bezpečnosti apo-

litickou a bez mocenských aspirací. Tato kalkulace byla přesná. Na ustavující schůzi koncem března na Slovanském ostrově zvolil K 231 předsednictvo a výkonné sekce. Vzápětí získal provozní místnosti v sutěrauu na Karlově náměstí, to vše v neuvěřitelně krátkém čase. Do veřejného dění Klub nezasahoval. Veškerou činnost a úsilí soustředil na úkoly organizační a registrační, k vytvoření celostátního sdružení. Především musel nabýt jistotu, koho vlastně má zastupovat, jaký počet členů, a komu vůbec přislouží označení politický vězeň.

V krajích a okresech vznikaly odbočky K 231 v nevídaném tempu a rozsahu. Vyvstaly ovšem značné potíže. Během pouhých několika týdnů podalo přihlášku do Klubu 50-60 tisíc lidí, odsouzených po únoru 1948, většina byla ovšem odsouzena nižšími instancemi než Státním soudem. Mezi nimi, i když jen ve zlomcích procenta figurovali jednotlivci s kriminálními delikty, jímž čestné označení politického vězně nepřislouželo. Protože tak zvaná polínorová třídní justice nepřipouštěla kategorii politických vězňů, vydávala všechny odsouzené šmahem za zločince. Úchylný vrah Mrázek a Slánský si byli v očích tehdejší spravedlnosti rovni, rozlišením povahy trestu se nezabývalo ani ministerstvo vnitra ani ministerstvo spravedlnosti se svými míšnicemi soudů v krajích a okresech. K 231 od svého založení věnoval veškerou energii na ustavení vlastní, vnitřně směřené a z morálních hledisek nenapadnutelné organizace. Rozhodování o tom, kdo byl odsouzen z politických důvodů a kdo z kriminálních, vyžadovalo mnoho času a ještě více upřímosti, ve sporných případech bylo nutné opřít se o osobní svědectví spoluobčanů a také spoluvězňů, pro vyjasnění základních otázek, a pokud si chtěla organizace politických vězňů zachovat tvář, byla tato mravenčí práce nezbytná. Protože činnost polínorové justice byla usvědčena jako nezákonná, vznesl K 231 požadavek zrušení všech rozsudků z inkriminovaného období s možností nového projednání sporných případů, pokud by o ně prokuratura měla zájem. Forma individuální rehabilitace byla odmítnuta jednak pro ponižující procedurální praktiky, jednak jako skrytý pokus o uchování právní konaniny z minulosti, zcela jasně zdiskreditované. Tato myšlenka se neukutečnila. Nebyla také dokončena registrační a organizační práce, i když některé odhady počtu přihlášených členů K 231 hovoří o více 100 - 110 tisíc obětí komunistického režimu. Na veřejnosti a v politickém dění vystupovali členové Klubu svými jmény, Klub jakožto organizace zachovával zdrženlivost, dokud se nevyjasní základní otázky jeho existence. Během svého působení v období necelých pěti měsíců v jediném případě nepřekročil rámeček vymezený zákonem. Činnost Klubu ovšem skončila okupačním zásahem v srpnu 1968.

Při příležitosti tohoto výročí rozpoutává propagandistická mašinerie postprůvového systému kampaň, mohutnou sice co do rozsahu, ale slaboduchou obsahově. Dvacet let omílá floskule z brožurky K událostem v Československu, sesazené Tiskovou skupinou sovětských žurnalistů, Moskva 1968. K 231 je tímto propagandistickým šumem líčen v nejčernějších barvách.

V lednu 1990 došlo k obnovení činnosti K 231 zde, když dosud přežíval jen v odbočkách exilu. Poněvadž politické represe umocňované soudními postupy se po okupaci v roce 1968 opět rozpoutaly naplno, rostly řady politických vězňů, ti jsou totiž vždycky průvodními oběťmi totalitního systému. Postižení už sice nebyli souzeni podle zákona 231, ale uplatněné paragrafy měly podobný teroristický charakter. Výstřední jsou nazýváni vězni svědomí.

Obě tyto skupiny postupně navázaly spolupráci a vytvořily Konfederaci politických vězňů Československa. Konfederace se veřejně ustaví a prohlásí na valné hromadě v neděli 18. února 1990 ve sjezdovém paláci PKO. Mnoho zdaru do vaší další práce, muklové.

Karel Pecka

**nezávislé
tiskové
středisko
N . T . S**

(Informační servis, tiskne Typografia, vydává NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO, nakladatelství a vydavatelství: Michal Blažek, Jan Brabec, Marie Divišová, Jan Hrabina, Eva Kapitolová, Ivan Lamper, Eliška Meissnerová, Zbyněk Petráček, Jan Ruml, Ondřej Ryčl, Jaroslav Spurný, Milena Sráňová, Miroslav Šimáček, Lucie Šimáčková, Petruška Šustrová, Jáchym Topol, Barbara Veselá, Martin Weiss, Josef Zajíček.

Středisko vzniklo 18.11.1989 sloučením redakcí REVOLVER REVUE a SPORTU.

Adresa: NTS, Bolzanova 7, Praha 1, tel. 22 19 60 nebo 22 17 26; fax: 222 304)

Návštěvy jen po předchozím telefonickém ohlášení.

Uveřejněné dopisy nevyjadřují nutně stanovisko redakce.

Uzávěrka čísla 47 12.2.1990, 21:00